

DIRVA

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO 44119
VOL. LXXVIII OCTOBER - SPALIO 28 1993 Nr. 41

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

RUGSĖJO ŠEŠTADIENIS AMERIKOJE...

Antanas Dundzila

Kai kurie talentingai parinkti mūsų knygų pavadinimai savo turiniu ir prasme įstringa pasąmonėn. Jie tinka kitose gyvenimo aplinkybėse. DIRVOJE esu naudojęs, štai, Br. Railos "Tamsiausia prieš aušrą", B. Sruogos "Milžino paunksmę". Kitomis progomis man puikiai yra tikęs (ir patikęs) V. Volerto "Pragaro vyresnysis", M. Katiliškio "Miškais ateina ruduo" ir keleta kitų. Šio straipsnio temą ir nuotaiką supa B. Pūkelevičiūtės "Rugsėjo šeštadienis".

Šio rugsėjo pabaigą, o taip pat ir neeilinę savaitę Amerikos lietuvių gyvenime, dominavo Lietuvos Respublikos prezidento viešnagė.

Bendro pobūdžio pranešimus apie A. Brazausko kelionę jau skaitėme išeivijos spaudoje. Čia dabar ribosiuos atskirais išpūdziais, kurie Lietuvoje būtų "stri-chais" vadinami. Jais nepretenduoju į išsamumą. Tai bus bruožai, tam tikros detalės, kurios, kartu su tilpusiais pranešimais, padės susidaryti kiek pilnesnį vaizdą.

Prezidentą Brazauską Amerikos lietuviai pas save matė pirmą kartą. Jo ankstyvesnė, 1990 m. viešnagė Amerikoje buvo privati.

Tai kas – galėtume kad ir nusispiauti – kad didžioji amerikiečių spauda visai nepaminėjo Lietuvos prezidento kalbos Jungtinėse Tautose. Daug svarbiau, kad tą rugsėjo dieną vien tik tai trijų Baltijos kraštų prezidentai, jų tarpe ir Algirdas Brazauskas, susitiko su Amerikos Clintonu. Žinotina, kad Jungtinėse Tautose nuolat nardo apie 140 valstybinių delegacijų. Tą dieną New Yorke iš tų 140 kraštų tik trijų valstybių prezidentai konferavo su Amerikos prezidentu. Dar daugiau: kai Clintoną su Baltijos prezidentais pasitiko laikraščių atstovai ir bandė klausti apie padėtį Somalijoje, tai Clintonas trumpai drūtai atsakė, kad "apie tai kitą kartą". Reiškia, tuo metu jo dėmesys buvo Baltijos kraštams. Tai buvo širdį šildantis Amerikos prezidento mostas. Nežiūrint Somalijoje kunkuliuo-

jančios krizės, Baltijos kraštų prezidentams Clintonas pasirodė džentelmenu.

Nėra abejonės, kad ši kelionė buvo sunki ar net nemaloni A. Brazauskui bei Ambasadoriui S. Lozoraičiui. Ji sukėlė daug rūpesčių Lietuvių Bendruomenės institucijoms. Nekreipiant dėmesio į praeityje likusius prezidento rinkimus, A. Brazauskas turėjo bendrauti su grubiai savo paties iš Washingtono grūdamu lauk ambasadorium. Ne tik bendrauti, bet ir imti jo patarimus, patarimus. Be S. Lozoraičio vargu būtų įvykęs susitikimas su Clintonu. Kai kurie šaltiniai teigia, kad A. Brazausko kanceliarija kreipėsi į S. Lozoraitį, prašydami paveikti išeivijos visuomenę, kad prieš Lietuvos prezidentą nebūtų demonstracijų (S. Lozoraitis šią žinią neigia). Tuo tinkamo elgesio reikalu JAV LB-ė net pamokslėlių išeivijos spaudoje išspausdino (DIRVA, 93-IX-30).

Nustebino ir apstulbino A. Brazausko pareiškimas, kad reikia kur nors Lietuvoje pastatyti didžiulį kryžių, ten palaidoti ir istrebitelius ir partizanus. Atseit, atėjo laikas visiems susiprasti ir susitaikyti. Taigi, A. Brazauskas į partizanines kovas žiūri kaip į civilinį karą ar Dovydeno "Brolių Domeikų" peštynes.

Apie 1944-1952 laikotarpio kokį nors civilinį karą net negali būti kalbos – tai tik komunistų seniai ir nesekmingai brukta dainelė. Taip kalbama, lyg okupanto

JAV Prezidentas B. Clinton kalbasi su Lietuvos, Latvijos ir Estijos prezidentais Jungtinių Tautų Sesijos metu New Yorke.

ir jo kolaborantų nebuvo, jie Lietuvos neprievartavo, žmonių netrėmė, nežudė, neišnaudojo. Partizanams šiandien kraštas turėtų dėkoti, kad Lietuvoje nėra 40% – 50% rusų, anais metais privaziavusių kolonistų.

Čia tikrai nebuvo nei didžiadvasiškas nei praktiškas A. Brazausko pareiškimas. Čia buvo arba pasityčiojimas arba savo tikrojo nugarkaulio parodymas. Šio stebėtino pareiškimo praktiškumą aš siūlau išbandyti tokiu būdu: lai A. Brazauskas pasiūlo žydams (jų paminklų atidengimuose jis dažnai fotografuojasi) Lietuvoje pastatyti vieną didelį paminklą ir ten palaidoti žuvusių žydų ir juos šaudžiusių vokiečių palaikus.

Kaip manote, ką žydai į tokį pasiūlymą pasakytų? Tuo pačiu atsikvėpimu dar prisiminkime ir Sibiro tremtinius. Argi tremtiniams ir jų sargams taip pat

(Nukelta į 4 psl.)

PALAIPSNIUI BRĖSTA SEIMO IR VYRIAUSYBĖS KRIZĖ

Praėjusį savaitgalį spaudoje pasirodė žinios apie Seimo piliečių ir tautybių reikalų komiteto pirmininko Mindaugo Stakvilevičiaus bei Socialinės apsaugos ministro Teodoro Medaiskio ketinimus atsistatydinti. Mindaugas Stakvilevičius apie tai pareiškė iš Seimo tribūnos, Teodoras Medaiskis – savo kolegų tarpe.

Socialinės apsaugos ministras, atrodo, nepatenkintas Seimo ir vyriausybės vykdoma socialine politika. Po to, kai atsisakyta indeksuoti gyventojų indėlius taupomosiiose kasose ir jie nuvertėjo daugiau kaip 100 kartų, praktiškai visi pensininkai ir nemaža dalis gyventojų, ypač darbininkų šeimų, atsidūrė gerokai žemiau skurdo ribos. Ministras nesėkmingai priešinosi didžiuliui kainų už elektą

ir būtiniausias komunalines paslaugas kėlimui.

Mindaugo Stakvilevičiaus atsistatydinimo priežastis, jo žodžiais tariant, yra didelis nuovargis nuo darbo Seime. Tačiau jis pridūrė, kad yra ir kita – tautinės nesantaikos židiniai, kurių niekas nesiruošia gėsimti.

Audrius Butkevičius atsistatydino iš Krašto apsaugos ministro pareigų po konflikto su Savanoriškos krašto apsaugos tarnyba. Dėl šios priežasties postą palieka ir Seimo nacionalinio saugumo komiteto pirmininkas Gediminas Kirkilas.

Rugsėjo mėnesį atsistatydino Seimo ekonomikos komiteto pirmininkas profesorius Kazimieras Antanavičius.

Apžvalgininkų nuomone, palaipsniui bręsta įstatymus leidžiančios ir vykdomosios valdžios krizė.

AR BUS VISUOTINAS ŪKININKŲ STREIKAS?

"Lietuvos Aidas" rašo, kad Lietuvos kaime ypač sunki ekonominė padėtis. Už pieną, gyvulius, grūdus, cukrinius runkelius ūkininkai gauna menkus pinigus, o ir tų tenka laukti po mėnesį ar daugiau. Vyriausybė ūkininkų negina.

Kaune įvykusiam ūkininkų sąjungos tarybos posėdy nutarta rengti visuotinę streiką, jei vyriausybė nepildys ūkininkų prašymų. Po lapkričio 5 d. piketavimo vyriausybės rūmus, tas streikas gali ir prasidėti. Jis Lietuvai gali būti labai žalingas.

Rimanto Smetonos ir F. Masaičiaus pokalbis Vilniuje. Žiūrėk 3 psl.

Girdėta iš Vilniaus

• Į LIETUVĄ DVIEJŲ DIENŲ OFICIALIAUS VIZITO ATVYKO VOKIETIJOS PREZIDENTAS RICHARDAS VON VAICZEKERIS IR JO ŽMONA MARIANA VON VAICZEKER.

Vokietijos Prezidentas susitiks su Lietuvos Prezidentu Algirdu Brazausku, Seimo pirmininku Česlovu Juršėnu, vyriausybės vadovu Adolfu Šleževičium. Jis lankysis Vilniaus universitete, susipažins su Lietuvos sostinės istorijos ir kultūros paminklais.

Oficialių protokolų pasirašyti nenumatoma. Richardas von Vaiczekeris, jo spaudos tarnybos pranešimu, nori susipažinti su nepriklausomybę atgavusia Lietuva ir jos vadovais. Su tokiu tikslu jis iš Vilniaus vyks į Rygą.

Per pastaruosius dvejis metus Lietuvoje su oficialiais vizitais lankėsi Prancūzijos prezidentas Fransua Miteranas, Suomijos Prezidentas Maunas Koivistas, Danijos karalienė Margretė II, Švedijos karalius Gustavas IV.

• PRAĖJUSI PENKTADIENI NAUJUOJU LIETUVOS VYSKUPŲ KONFERENCIJOS PIRMININKU IŠRINKTAS VILNIAUS ARKIVYSKUPAS AUDRYS JUOZAS BAČKIS. Beveik pusšesčių metų buvęs aukščiausiu Katalikų Bažnyčios hierarchu kardinolas Vincentas Sladkevičius iš šio posto atsistatydino prieš kelias savaites. Jo atsistatydinimą Vatikane priėmė popiežius Jonas Paulius II.

Arkivyskupas Audrys Juozas Bačkis išrinktas Kaune vykusiame Lietuvos vyskupų konferencijoje slaptu balsavimu, kuriame dalyvavo 8 vyskupų konferencijos nariai.

Audrys Juozas Bačkis gimė 1937 metais Kaune. 1954 metais jis baigė vidurinį mokslą Paryžiuje. Po to du metus studijavo Pontificia Academia Ecclesiastica. Laterano universitete jis įgijo bažnytinės teisės doktoratą. 1991 metais Audrys Juozas Bačkis paskirtas Vilniaus arkivyskupu.

Sveikinimą Audriui Juozui Bačkiui atsiuntė Prezidentas Algirdas Brazauskas. Jame, be kita ko, sakoma: "Savo veiklą Jūs pradėdote apaštališkojo švenčiausiojo Tėvo apsilankymo palaimintoje Lietuvoje – šventoje Marijos žemėje, kuri, kaip nuskambėjo iš Jono Pauliaus II lūpų, "yra brangi visai krikščioniškai tautai, pasklidusiai penkiuose žemynuose". Neabejoju, kad Jūs sėkmingai tęsite savo pirmtako Jo Eminencijos kardinolo V. Sladkevičiaus ganytojišką ir pilietinę veiklą stiprindamas Lietuvos valstybės, lietuvių tautos ir Katalikų Bažnyčios bičiulystę, grindžiamą ilgaamžę krikščioniškąja tradicija".

• KARIUOMENĖS VADAS YRA, MINISTRO DAR IEŠKO. Seimas pritarė Prezidento siūlymui skirti Lietuvos kariuomenės vadu penkiasdešimtmetį pulkininką Joną Andriškevičių. Vakar Prezidentas pasirašė dekretą ir pristatė naują vadą Krašto apsaugos ministerijos vadovams ir aukštesiems karininkams.

Jonas Andriškevičius baigė sovietų Aukštąją karo mokyklą ir karo akademiją. Beveik 17 metų tarnavo sovietų daliniuose Rytų Vokietijoje, Sibire. Paskutiniu metu jis buvo užpernai susikūrusios Krašto apsaugos mokyklos Vilniuje viršininkas.

Kol kas vakuoja tebe Krašto apsaugos ministro vieta. Audrius Butkevičius, nuo 1991 metų vadovavęs krašto apsaugos departamentui ir po to ministerijai, iš ministro posto atsistatydino. Atsistatydinimas siejamas su rugsėjo pradžioje įvykusi incidentu Savanoriškoje krašto apsaugos tarnyboje. Beveik 100 ginkluotų jos vyrų, protestuodami, kaip jie sakė, prieš socialines skriaudas, savavališkai pasitraukė su ginklais į mišką prie Kauno. Ministro įsakymui sugrįžti jie nepakluso. Ginčą sprendė speciali seimo ir vyriausybės komisija.

Neoficialiomis žiniomis, Krašto apsaugos ministro postas bus pasiūlytas 33 metų Seimo nariui Linui Linkevičiui. Pagal profesiją jis yra inžinierius, bet daugiausiai dirbo sovietų jaunimo organizacijose (komjaunimas), o paskelbus Nepriklausomybės atkūrimą – spaudoje. Į Seimą Linas Linkevičius išrinktas pagal Demokratinės darbo partijos sąrašą. Jis yra Seimo užsienio reikalų komiteto pirmininko Kazio Bobelio pavaduotojas.

• DIDŽIAUSIA LIETUVOS AERODROMA PRIE ŠIAULIŲ LAUKIA NAUJI IR SVARBŲS DARBAI. Zoknių aerodromą, kuris yra prie pat Šiaulių, išbandė "Lietuvos avialinijų" lėktuvai. Nuo šiol jis turi teisę skraidymams.

Šis aerodromas priklausė sovietų karinei aviacijai. Jis yra vienas didžiausių rytiniame Baltijos jūros regione. Pagrindinio tako ilgis – 3.5 kilometro, plotis 80 metrų. O viso yra keturi takai. Aukštos markės betono dangos storis siekia 1.8 metrų. Aerodromas buvo pritaikytas nusileisti galingiausiems pasaulyje sovietų "Buran" ir amerikiečių "Satl" tipo erdvėlaiviams.

Aerodromo įranga sovietų kariškiai išsivežė, liko tik pasenę skrydžių valdymo aparatai.

Susisiekimo ministerija ir miesto savivaldybė eksploatuoti aerodromą tikisi pritraukti užsienio kompanijas. Pasiūlymu susidomėjo kanadiečiai. Manoma, kad Šiauliai galėtų būti didelis transporto aviacijos mazgas. Tai, ekspertų nuomone, sąlygoja patogi miesto padėtis šiame regione ir ypač keliai bei geležinkeliai, vedantys į Rygą, Karaliaučius, Minską (per Vilnių) bei Lenkijos pasienį per Kauną.

• GINČAS DĖL SIENOS APSAUGOS. Seimo opozicija

Los Angeles Vyrų Kvarteto nuotrauka, daryta Lietuvos Dukterų Renginio metu. Iš kairės: R. Dabšys, A. Polikaitis, P. Maželis, R. Apeikytė, B. Seliukas ir E. Jarašonas.

Žinios iš Chicagos

JAV LIETUVIŲ BENDRUOMENĖS XIII TARYBOS POSĖDŽIAI

Spalio 9-10 dienomis Embassy Suites viešbutyje Rosemonte prie Chicagos vyko šios tarybos trečiosios sesijos posėdžiai, kuriuose dalyvavo apie 50 šios Tarybos narių, JAV LB krašto valdybos nariai, nemaža svečių, spaudos atstovų. Posėdžius atidarė Tarybos prezidiumo pirmininkas Vytautas Kamantas, kuris buvo vienas iš suvažiavimo pravedėjų.

Buvo padaryta daug pranešimų, jų tarpe ir Pasaulio Lietuvių Bendruomenės pirm. Broniaus Nainio ir PLB atstovybės Lietuvoje vedėjo Juozo Gailos, kuris šiuo metu yra parvykęs Amerikon.

Kaip diskusijose išryškėjo, atrodo, yra tam tikrų nesutarimų tarp JAV LB Krašto valdybos ir PLB valdybos (labiausiai – jos pirmininko). Šeštadienį po pietų buvo posėdžiai atskirose komisijose: Švietimo, kultūros, visuomeninių reikalų, socialinių reikalų, religinių reikalų, jaunimo, finansų ir organizacinių ir reikalų. Taip pat buvo diskutuojami JAV LB įstatų ir taisyklių keitimas ir daug kitų svarbių reikalų.

bių reikalų.

Sekmadienį buvo pateiktos anksčiau minėtų komisijų diskusijų išvados, apsvarstyti einamieji reikalai ir kt. Bendrai suvažiavime vyravo darbinga nuotaika. Šios sesijos šeiminkais buvo LB Vid. Vakarų apygarda su jos pirmininku Kaziu Laukaičiu priekyje.

VAIZDAJUOSTĖ APIE POPIEŽIŲ LIETUVOJE

Spalio 1 d. vakare jaunimo Centro kavinėje buvo parodyta įdomi vaizdajuostė apie popiežiaus vizitą Lietuvoje, kurią padarė fotografas ir filmuotojas Viktoras Kapočius (jo nuotraukų matome ir išeivių lietuvių spaudoje), o juostą parvežė Lietuvoje viešėjusi akt. Laima Šulaitytė. Ši kartą prisirinko pilna kavinė žmonių, kurie domėjosi šiuo neeiliniu įvykiu Lietuvoje. Programą surengė Jaunimo Centro moterų klubas.

GAVO STIPENDIJĄ STUDIJOJAMS LIETUVOJE

Aras Lapinskas, gerais pažymiais baigė Harward universitetą bakalauro laipsniu, studijuojant muziką ir matematiką. Už gerą mokslą gavo eilę atžymėjimo

ženklų ir Payne vardo stipendiją, studijoms Europoje. Aras sumanė važiuoti studijuoti Lietuvon, kur jis žada gilintis muzikologijoje ir rinkti mežiagą savo moksliniam darbui apie lietuvių liaudies dainas. Vėliau, grįžus į Chicagą, jis nori studijuoti teisę vietinėje teisės mokykloje.

"LIETUVOS VAIKŲ VILTIS"

Tokiu vardu vadinasi labdaringa organizacija, kurios pirmininke buvo Regina Kulienė, o jai išvykus dėstyti Lietuvon, jos vietą perėmė Gražina Liautgaud. Dabar "Lietuvos Vaikų Vilties" komitetas su savo talkininkais globoja 8 vaikus ir jų motinas iš Lietuvos. Vaikai ir motinos gyvena "Seklyčios" pastato antrame aukšte, o du buvo ligoninėje. "Lietuvos Vaikų Viltis" Lietuvoje atidarė ortopedinę operacinę ir ta proga rugsėjo 30 d. iš Chicagos O'Hare aerodromo į Lietuvą išskrido didelis būrys gydytojų ir medicinos personalo, kurie ten per 10 dienų atliko nemažą operacijų. Vykstantieji išsivežė ir medicininės aparatūros (už apie 400 tūkst. dol.), kuri buvo palikta Lietuvoje.

LIETUVIŲ KALBOS KURSAI

Balzeko Kultūros muziejuje jau penkti metai dėstoma lietuvių kalba suaugusiems. Šie kursai užtrunka 6 savaites ir KLAUSYTOJAI SUPAŽINDINAMI NETIK SU lietuvių kalba, bet ir su papročiais. Šiomet mokslas prasidėjo spalio 2 d. ir pamokos bus šeštadieniais ryte. Juos veda Gailutė Valiulienė.

DANTŲ GYDYTOJA LINA JONYNAITĖ

Dr. Lina Jonynaitė, kuri yra dantų gydytoja, kartu su dviem kitais dantistais, atidarė gydymo kabinetą Chicagos miesto centre 205 Wacker Drive, kur yra įsikūrusios stambios firmos. Šis kabinetas yra erdvus su šėšiais kambariais ir laboratorija. Reikia pasidžiaugti šios lietuvių sugebėjimais ir pasiekimais.

Ed. Šulaitis

ryštingai pasipriešino projektui valstybinės sienos apsauga perduoti vidaus reikalų ministerijai. Pagal projektą, ją turėtų kontroliuoti migracijos departamentas, kurį žadama įkurti.

Lietuvos valstybinę sieną dabar saugo Krašto apsaugos ir Savanoriškos krašto apsaugos tarnybos daliniai. Daugiausiai jų yra prie sienų su Lenkija ir Karaliaučiaus sritimi.

Vytautas Landsbergis sako, kad jeigu būtų įgyvendintas siūlomas projektas, Lietuvos sienos liktų be gynybos. Projektui nepritaria ir Krašto apsaugos ministerijos vadovai. Jie įsitikinę, jog sieną turi saugoti gerai ginkluoti ir specialia technika aprūpinti reguliarios kariuomenės daliniai.

Projektą kritikuoja ir nemažai Seimo narių. Jie sako, jog reorganizuoti sienos apsaugą netikslinga, kol nebus patvirtinta nacionalinio saugumo koncepcija.

• LATVIJA, TIKRIAUSIA, NEPRISIDĖ PRIE NAFTOS TERMINALO STATYBOS. Trečiadienį Biržuose vykusiame Lietuvos ir Latvijos premjerų susitikime Adolfas Šleževičius pasidė savo kolegai Valdžiui Birkavui, kad Latvija prisidėtų prie naftos terminalo Būtingėje netoli Palangos statybos. Jis pranešė, kad vienas Anglijos fondas skiria 700 tūkstančių svarų sterlingų paramą terminalo finansiniam planui sudaryti ir teiraujasi, ar prie statybos neprisidėtų Rusija ir Latvija.

Latvijos premjeras atsakė, kad Būtingės terminalo projektą reikia vertinti atsižvelgiant ne tik į Lietuvos poreikius, bet ir į bendrą Baltijos šalių energetikos kompleksą. Jis siūlė apskritai atsisakyti terminalo statybos. Latvija suirūpinusi, kad avarijos atveju jūros srovė gali atplukdyti išsilejusią naftą į Latvijos teritorinius vandenius.

El TA (B.B.)

TAUTINĖS MINTIES LIETUVIŲ LAIKRAŠTIS

DIRVA TEL. (216) 531-8150
FAX. 216 531-8428

P.O. BOX 19191 CLEVELAND, OHIO 44119 - 0191
19807 CHEROKEE AVENUE • CLEVELAND, OHIO • 44119

THE LITHUANIAN NATIONAL NEWSPAPER

EDITOR: BALYS GAIDŽIŪNAS

DIRVA (USPS 157580)

Postmaster: Send address changes to DIRVA
19807 Cherokee Ave. Cleveland, OH. 44119-1091

Second-class postage paid at Cleveland, Ohio and additional mailing offices.
• Published Weekly by American Lithuanian Press & Radio Assn. VILTIS, INC. •
Subscription per year \$30.00 • Single copy 65 cents. Air mail overseas \$100.00 yr.
Prenumerata metams \$30.00, pusei metų \$17.00 • Oro paštu į užsienį
metams \$100.00 pusei metų \$55.00 • Atskiro numerio kaina 65 centų • Straipsniai
pasirašyti pavarde, inicialais ar slapyvardžiu nebūtinai išreiškia redakcijos
nuomonę. • Nespausdinti straipsniai grąžinami tik autoriams prašant – Už skelbimų
turinį ir kalbą redakcija neatsako.

PRŪSŲ SUKILĖLIS HERKUS MANTAS

Juozas Žygas

Lietuvos spaudoje teko pastebėti trumpų užuominų, apie tai, kad šiomet prie Labuvos (buv. Rytprūsio), jam buvo atidengtas paminklas (ar paminklinis akmuo). Šiomet suėjo 730 m. nuo didžiojo mūšio, kuris įvyko 1263 m. ir kuriame žuvo didysis ordino magistras Helmerichas, maršalas Dytrichas, 40 riterių ir visi "geriausieji". P. Dusburgietis šį mūšį lygina net su pačiu didžiausiu per visą 13 a. ordino pralaimėjimų prie Durbės Kurše. H. Mantas buvo žymiausias prūsų vadas ir šioje kautynėse vadovavo jungtinėms prūsų pajėgoms.

Prieškarinėje Lietuvoje buvo Herkus Monte lietuvių studentų tautininkų korporacija, veikusi Prekybos institute Klaipėdoje. Šiaip lietuviams, jo vardas yra dažnai labai svetimas. Dar net nėra nustatytos ir vienos rašybos. Lietuvių enciklopedijoje rašoma Herkus Mantas, o kaip jau buvo minėta, korporacija buvo Herkaus Montės vardo. Taip pat, pagal mūsiškę enciklopediją, jis buvo pakartas 1373 m., nors žinome, kad jis vadovavo 1263 m. kautynėms. Enciklopedija, tik vienu šimtmečiu tesuklydo. Istorija nebuvo mums palanki, kadangi niekuomet net pergalės nebuvo pilnai išnaudotos. Po 1263 m. įvykusio mūšio, kuomet ordinas palaužtas buvo, Prūsiose pasirodė Treniotos vadovaujami žemaičių daliniai, bet didesnės pagalbos iš jų nebuvo susilaukta. Po Mindaugo nužudymo, Lietuva pergyveno vidaus kovas, tad jai užteko ir savų rūpėsčių. O ordinas susilaukęs pagalbos iš Vokietijos ir Vakarų Europos, vėl atsigavo ir pabaigė prūsų pavergimą.

Nors H. Mantas mūsų visuomenei nėra plačiai žinomas, tačiau jis įvairių ra-

šytojų yra panaudotas, kaip istorinių ir tautinių kovų romanų pagrindinis herojus. Iš jų pažymėtinas M. Springhorn, kurio romanas 1938 m. buvo išverstas į lietuvių kalbą – "Paskutinis prūsų sukilėlis Herkus Mantas". O 1957 m. J. Grušas parašė tragediją Herkus Mantas, už kurią gavo valstybinę premiją.

Dabartiniu metu, kuomet Rusija (nors ir atsisakiusi imperializmo), Karaliaučiaus srityje rengia milžinišką placdarmą. O Lenkija, kuri jau yra užėmusi du trečdalius buvusių prūsų žemių, dar ir į likutį taikstosi. Nejaugi lietuviai tik tuomet pabus ir susipras, kuomet lenkai jau bus Tilžėje įsitaisę.

Kaip iš istorijos jau žinome, lietuviai niekuomet nebuvo aistiškų žemių rinkėjai. O visą laiką, tik dairėsi į slaviškas žemes. Tad ar galime kaltinti dabartinius Lietuvos vadovus – jeigu jų žvilgsnis, į Maskvą tebėra nukreiptas!

Jeigu dabartinė karta neišspręs to klausimo, kad Nemunas tekėtų per lietuviškas žemes, tai prileidžiu, kad nusipelnys ateinančių kartų paniekos. Šio šimtmečio antroji pusė sudarė tokias sąlygas, kurių nebuvo net nuo XIII-tojo šimtmečio. Vokietija buvo sumušta ir nustumta toli už Vyslos. Tuo buvo panaikinta šimtmečiais užsitęsusi, vokiečių ekspansijos grėsmė. Tačiau vokiečių grėsmę, pakeitė rusai atėjūnai, ir, atrodo, kad jie bus net blogesni už vokiečius kaimynai. Bet laimė nusišypsojo, kuomet Sovietų sąjunga sugriuvo.

Iš buvusios sąjungos griuvėsių, pradėjo keltis atskiros respublikos. Žinoma, didžiausia ir pajėgiausia buvo Rusija, kuri apglėbusi visą ginkluotę ir izdą, iškilmingai atsižegnojo nuo buvusios sistemos nusikalti-

DABARTINĖ SUNKI LIETUVOS PADĖTIS Iš pasikalbėjimo su Rimantu Smetona

Kalbėjosi F. Masaitis

Prieš vykdamas į Lietuvą, Amerikos L. T. S-gos Los Angeles skyriaus prašomas, pažadėjau susitikti su Rimantu Smetona. Šį pažadą vykdydamas ir išnaudodamas progą, paprašiau R. Smetoną atsakyti į keletą klausimų, į kuriuos jis ir atsakė.

L. T. S-gos Angeles skyrius, maloniai prisimindamas Jūsų viešnagę mūsų mieste, siūnia Jums šį laiškutį. Man tenka maloni pareiga jį Jums įteikti.

– Ačiū. Ačiū labai.

– Šiuo atveju atstovaudamas "Dirvą", noriu Jums pateikti keletą klausimų. Mano klausimai lies netik T. S-gos veiklą. Noriu paklausti Jūsų nuomonės apie dabartinę padėtį Lietuvoje, t.y. tais reikalais, kurie šiuo metu mums labiausiai rūpi, juolab, kad dažnai mes esame nevienodai informuojami.

– Man labai malonu, kad mano mintys bus Jums įdomios ir naudingos. Pasišengsiu į Jūsų klausimus atsakyti.

– Nėra jokia paslaptis, kad po praėjusių rinkimų ekonominė padėtis kasdien blogėja. Ar yra kokių nors pastebimų simptomų, žadančių pagerėjimą?

– Geriausia į šį klausimą galėtų atsakyti skaičiai, kurių aš čia neturiu. Bet mano nuomone, gyvenimas Lietuvoje nepagerėjo.

– Ar esant tokiai padėčiai jis galėjo pagerėti?

– Vyriausybės ir Seimo tvirtinimu, tas gyvenimas turėjo pagerėti. Bet Lietuvai esant blogoje ekonominėje (būklėje, labai sunku pereiti iš vienos sistemos į kitą. Todėl ir negalima laukti greitų pokyčių. Taigi, mūsų gyvenimo sąlygos negerėja; greičiausia – atvirkščiai. Tam yra priežasčių, bet čia jau būtų politinis klausimas.

– Mums kelia baimę tvir-

tinimai, kad jau bandoma grįžti į kolūkinę sistemą. Ar tai jau yra pastebima?

– Taip. Tokiu tvirtinimų pasitaiko. Bet jei tai yra daroma, tai daroma labai užmaskuotai. Žemės reformos kryptys buvo priimtos labai skubiai ir nebuvo gerai apgalvotos. Tačiau, reikia pripažinti, kad buvo padaryta keletas žingsnių į priekį, kurių negalėjo ar nesusėję padaryti Aukščiausioji Taryba. Tačiau, nuosavybių gražinimas apraizgytas visokiais reikalavimais ir sąlygomis, kad kartais atrodo, jog norima tik pasityčioti iš tos nuosavybės gavėjo. Pavyzdžiui, jei aš noriu atsiimti savo žemę, turiu sudaryti nuomos sutartį, kurią turiu pateikti tą reikalą tvarkantiems valdininkams. Tai atrodo ne tik kad nerimta, bet ir nedoru.

– Skaitome, kad užsienio investicijos sustojo, nors jų nedaug turėta ir anksčiau. Ar yra kokios nors tam sustojimui priežastys, kurias būtų galima pašalinti?

– Esminė problema yra krašto ekonominė padėtis. Nesakyčiau, kad investicijos visiškai sustojo. Tačiau, jos yra labai nežymios. T. S-gos požiūris: Dabartinė krašto valdžia neturi vystomosi plano, nors toks planas yra būtinas. Dabartiniu metu jei toks planas ir yra, tai jis nėra žinomas nei žmonėms nei investitoriams. Nėra numatyti ūkio pirmūmai – kurios sritys Lietuvoje bus remiamos, kokia parama bus teikiama žemės ūkiui ir kitoms sritims. Taigi, kol nėra ūkio vystymosi plano, investicijų negalima tikėtis, nes investitorius turi žinoti kur jo investuotas kapitalas eis ir kam jis bus naudojamas.

– Lietuviai Amerikoje skundžiasi teisingos informacijos stoka. Tvirtinama, kad Lietuvoje jau bandoma įvesti cenzūrą. Ar tokie reiškiniai jau pastebimi?

– Jei tai yra daroma tai daroma labai profesionaliai ir užmaskuotai. Šiuo metu visuomenės atstovai neturi galimybės pareikšti savo nuomonės per radiją ar televiziją, nes jie nebus ten pakviesti. O jei ir būtų pakviesti, tai jokia būdu jie nebus vieni, o drauge su kitais atstovais ir jie neturės progos savo nuomonę pareikšti. Tai reiškia, kad demokratijos Lietuvoje dar nėra. Išeivija gauna informaciją gerokai apdorotą ir papuoštą. Jaučiasi tendencija išeivijai teikiamas žinias iškraipyti.

– Savo straipsnyje "Naujosios Vilties" žurnale, jūs kėlėte mintį, kad Tautinė S-ga galėtų gražiai bendradarbiauti su Krikščioniais Demokratais. Ar buvo daroma kokių nors žygių tokiam bendradarbiavimui užmegzti?

– Tą klausimą keldamas aš turėjau galvoje kaip siekiamybę, manydamas, kad tai būtų naudinga Lietuvai. Daugeliui žmonių šios abi partijos yra priimtinos. Jos galėtų sudaryti bendrą rinkiminį bloką. Praėjusių rinkimų metu Kr. D. nenorėjo būti viename bloke su tautininkais. Bet aš pasilieku prie savo nuomonės, kad šių gražių ir garbingų partijų bendradarbiavimas rinkimų metu duotų gerų rezultatų.

– Grįžkime prie savo reikalų. Ar išeivijos Tautinė S-ga parodė tinkamo dėmesio ir suteikė pakankamai paramos L. T. S-gai rinkimų metu?

– Kalbėdamas apie L.T. S-gą Amerikoje, galiu tik su dėkingumu pareikšti, kad ji mums padėjo kiek galėjo. Finansinė parama buvo ženkli ir mes už ją esame labai dėkingi. Be Amerikos T.S-gos paramos mes ir nebūtume galėję dalyvauti rinkimuose. Deja, mes jaučiamės lyg juos apvylę laimėdami taip mažai vietų. Bet amerikona gerai žino kas yra rinkimai: vieni juos laimi, kiti pralaimi. Tikėkimės, kad ateityje bus geriau. Aš tikiu, kad santykiai tarp Lietuvos ir Amerikos tautininkų bus draugiški. Aš linkiu Amerikos L. T. S-gai daugiau domėtis mumis.

Ačiū už pokalbį.

Clevelando L.B. apylinkės pirm. R. Apanavičius su pagalbininkėmis A. Stungiene ir D. Apanavičiene. Vl. Bačevičiaus nuotr.

mų. Tačiau neatsisako nuo buvusiojo vagies grobio.

Kiekvienas baudžiamasis kodeksas numato, kad kurie slepia ar dalijasi grobiu, tad irgi yra nusikaltimo dalyviai. Rusija ne tik buvusius lietuviškus Rytprūsius pavertė kariniu sandėliu, bet tebelaiiko užgrobtas Lietuvos pasiuntinybes Romoje ir Paryžiuje. O Lietuvos dabartinė valdžia, užuot protestavusi, kalba apie draugiškų santykių būtinumą!

RUGSĖJO ŠEŠTADIENIS AMERIKOJE...

(Atkelta iš 1 psl.)

bendrus kryžius bei paminklus atėjo laikas statyti "susitaikymo" vardan?

Kartais susidarė įspūdis, kad A. Brazauskas vienaip kalba, o kitaip daro. Štai, jis deklaravo, kad Lietuvai reikia orientuotis į vakarus, reikia dėtis prie Šiaurės Atlanto pakto. Puiku! Tai principingas, pozityvus teigimas. Tačiau kita lūpų pusė Lietuvos kariuomenės vado pareigoms svarstoma sovietijoje užauginto, Sibire, R. Vokietijoje, Etiopijoje sovietų interesams tamvusio plk. J. Andriškevičiaus kandidatūra. Arba plūduriuoja įvairūs valdžios pareiškimai, kad ginklai bus perkami iš Rusijos, karininkai apmokami Rusijoje ir t.t.. Tai tikrai nėra kokia nors nuosekli kryptis ateičiai. Gamtą gerai pažinusių indėnų tautosakoje yra taiklus posakis, kad taip kalbama su "šakotu liežuviu" (angliškai "forked tongue").

Lietuvos pilietybės urmu tiekimas rusams yra kita opi vieta. Ir New York'e ir Kalifornijoje A. Brazauskas pasakė, kad yra suteikęs pilietybę tik kokiai dešimčiai žmonių. Tai pasibaisėtina netiesa, kuriai yra visai kitas, daug tikslesnis lietuviškas žodis. IX-16 d. DIRVOJE ši reikalą kėlėme, atspausdinome "Valstybes žinių" 1993-VIII-25 d., Nr. 40 ištrauką. Vien tame "Žinių" numeryje buvo paskelbta apie 100 rusiškų pavardžių, o tokių skelbimų buvo ir daugiau. Taip, žinome, kad prezidentas turi teisę teikti svetimšaliams pilietybę "už nuopelnus". Todėl priderėtų sužinoti, kaip nepriklausomai Lietuvai nusipelnė Agadzanovas, Anisimovai, Aristakesianai, Avguliai, Balynskajos, Baguckajos, Borisnos, Bulanekovos ir dar šimtai panašių, išvardintų, vien rusiškų pavardžių? Kokios čia nuopelnų ar, bendrai imant, pilietybės teikimo kategorijos?

Susitikime su visuomene New Yorke A. Brazauskui buvo "pakištas" palankus, maždaug, toks klausimas: "Ar teisybė, kad Brazausko tėvai pas save priėmė iš Sibiro tremties grįžusį prof. Tada Petkevičių?" (Apie šią sovietų auką galima pasiskaityti L. Enciklopedijoje, XXII t.) Čia buvo proga viešai išeivijai parodyti nors netiesioginiai (ne savo paties, bet savo tėvų rankomis) humanišką, tremtinius užjaučiančią, terorizuojamus lietuvių rėmusią as-

menybę! A. Brazauskas atsakė: "Mes apie tai nešnekame!" Tai išgirdus, negalima nesistebėti, neklausti kodėl šitaip atsakyta. Gal svetys labai kuklus, nenorėjo girtis tokiu kilniadvasišku tėvų pasielgimu? Gal netinka, kad ir netiesioginiai, net šiandieną savo lūpomis pripažinti Sibiro tremties buvimą? Gal nemalonu prieš savo dabartinius ar buvusius kolegas, anais laikais Brazauskus laikiusius ištikimais komunistais ir jaunąjį Algirdą kėlusius į partijos aukštybes? O gal jaunojo Algirdo tėvai to tremtinio nepriėmė – bet kodėl tada taip konkrečiai, su faktais A. Brazausko rėmėjas apie tai klausė?

Lietuvoje padėtis yra sunki ir tai ne vien ekonominiu požiūriu. Siaučia mafija. Štai, prie viešbučių buvo brutaliai sumušti, kraštui padėti atvykę amerikiečiai, o vėliau ir vokiečiai. Šią savaitę skaitėme, kad nušautas RESPUBLIKOS laikraščio leidėjas bei redaktorius – apie tai net trumpai parašė NEW YORK TIMES. Prieš A. Brazauskui atvykstant, ši rūpestį kriminaliniais nusikaltimais DRAUGE išreiškė Zigmas Viskanta viename iš savo 13 klausimų prezidentui. Koks beprotis užsienietis gali bandyti vykdyti į Lietuvą su investicijomis, kai šitaip šaudomi žmonės, renkami nelegalūs "apsaugos" mokesciai, reikalaujami kyšiai ir sprogdinami pastatai? Deja, į šiuos skaudulius ryžtingų, praktiškų atsakymų A. Brazauskas nedavė. Lygiai taip, kaip nebuvo kalbos apie dar neužbaigtus Konstitucijos straipsnius, apie ruošiamą Savivaldybių

A.a. Jono Juodišiaus laidotuvės Visų Sielų kapinėse. Iš kairės: kun. G. Kijauskas S.J., našlė Izolda Juodišienė, dukterys Virginija Rubinski ir Livia Pollack, Jennifer Blakney, sūnus Marius Juodišius, David Rubinski ir Henrikas Belzinskas.

įstatymą (kuris jau dabar vadinamas mažąja konstitucija) ir daugelį kitų krašto vidaus reikalų.

Susitikimas su Clintonu truko ilgiau, negu buvo planuota, Lietuvos Prezidentas ten pasirodė gerai. Kaip pridera, A. Brazauskas padėkojo už Amerikos pagalbą rusų kariuomenės išvedimo rūpesčiuose ir – čia nepaprastai reikšminga ir svarbu – paminėjo Rytprūsių problemą ir reikalą tą sritį demilitarizuoti. Iš čia sužymėtų žinių, tai sakyčiau, kad čia buvo naujas, šviežias, labai teigiamas Lietuvos prezidento pareiškimas Amerikos prezidentui.

Šie ir kiti epizodai rodo, kad krašto vidaus tvarkai kokio nors plano ar sistemos A. Brazausko valdžia neturi. Patyrėme, kad svečias moka skaičiuoti, bet tik iki 10. Kai kurie pareiškimai nesiderino su valdžios vykdomais darbais. Išgirdome skandalinių siūlymų. Apie daugelį svarbių reikalų buvo nutylėta.

Yra aišku, kad A. Bra-

A. † A. JONUI JUODIŠIUI

mirus, jo žmonai IZOLDAI, dukterims VIRGINIJAI ir LIVIJAI, sūnui MARIUI, jų šeimoms ir artimiesiems nuoširdžią užuojautą reiškiamo ir kartu liūdime

*"Neringos" Skaučių Tuntas ir
Clevelando skautininkių Draugovė*

A. A. JONUI JUODIŠIUI

mirus, jo žmonai IZOLDAI, sūnui MARIUI, dukterims VIRGINIJAI ir LIVIJAI, seseriai ONAI, broliui JERONIMUI, jų šeimoms ir artimiesiems, reiškiamo gilią šaulišką užuojautą

*L. Š. S-gos Išeivijoje
Žalgirio Šaulių Kuopa.*

PIGIAUSIOS KELIONIŲ KAINOS NEW YORKAS-RYGA-NEW YORKAS

\$700.00	rugsėjo 16 iki spalio 31
\$650.00	lapkričio 1 iki gruodžio 16
	sausio 10 iki kovo 16
\$750.00	gruodžio 17 iki sausio 9

TOS PAČIOS KAINOS GALIOJA IR JŪSŲ GIMINĖMS SKRENDANT IŠ RYGOS Į NEW YORKĄ IR ATGAL.

Prie visų kainų reikia pridėti taksus.

Rezervacijos ir informacijos reikalais prašome kreiptis į:

BALTIC TOURS

77 Oak St., Suite 4
Newton, MA 02164
Tel: 617-965-8080
Fax: 617-332-7781

Tumo-Vaižganto 5-1
Vilnius, Lietuva
Tel: 227979
Fax: 226767

zauskas teberūpi sovietinė Lietuvos praeitis, ypač jos saugojimas bei maskavimas, bet ne kokia nors Lietuvos ateities vizija. Jis teigė, kad virš 90% komunistų partijos narių dirbo Lietuvos naudai, net siekė nepriklausomybės. Sakė, kad partijai daug lietuvių priklausė, tai ir jis priklausė. Matyt, buvo tokia mada... Darytina išvada, kad ir dabar jo politinių kaulų smegenys nėra pasikeitę.

Grįžtant prie rugsėjo šeštadienio, tenka teigti, kad, A. Brazauskui išvykus, rudens dangus nepragiedrėjo. Lietuvos laukia dar sunki, šalta žiema.

(1993-X-16)

KUN. JUOZAS VAIŠNYS, S.J. – Kultūrinio ir visuomeninio gyvenimo kelyje

Vytautas Kasniūnas

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Vaišnys yra žinomas kabininkas, stilistas, publicistas. Jis sutraukė daug įvairių bendradarbių, kaire ar dešine ranka žegnojančius, ar į bažnyčios bokštus nežiūrinčius. Ruošė naujus bendradarbius, rengė rašinių konkursus, įdėjo į rankas plunksnas niekados nebandžiusiems rašyti, surado naujų pasislėpusių talentų. Šiandien šis žurnalas spalvingas temomis, įdomiais rašiniais, aktualiais skyriais įmaniu technišku sutvarkymu, menišku raidynu, laukiamas Lietuvoje ir ten pasiekia daug skaitytojų. Jėzuitams išreikštumėm savo padėką, jei padėtumėm žurnalui sulaukti penkiasdešimtmetį.

Kun. J. Vaišnio vardas kasmet labiau garsėjo Chicagoje ir ratu aplink, kur tik pasiekė "Laiškų Lietuviams" žurnalas. Jis buvo išskirtinai geras pamokslininkas. Organizacijos, rengdamos suvažiavimus, minėjimus, sukaktis, prašydavo, kad jis laikytų Mišias, pasakytų pamokslą. Senosios kartos žymieji kunigai visuomeninkai, kultūrininkai kaip prel. Pr. Jūras ir panašios garbės kiti kunigai, didžios dvasios tokrantai, skaičiumi mažėjo. Vieni mirė, kiti susilaukė senesnio amžiaus. To meto lietuviai buvo pasiskirstę į bažnytinius bei nebažnytinius ir tautiškuosius. Prie "Naujienų" dienraščio prisiglaudę buvo gana karingi. Dauguma kunigų tik bažnytinius globojo. Tokių pavyzdžių pilna Amerikos lietuvių istorija. Todėl įvairios organizacijos ieškojo dvasinio peno bei prieiglosčio kunigų jėzuitų tarpe. Tautinės minties veikėjus sužavėjo K. J. Vaišnio publicistika, pamokslai, paskaitos. Ir kai adv. Antanas Olis rengė New Yorke didįjį Lietuvių kongresą su plačios apimties kultūrine, politine programa (choras, meno paroda), dabarties žodžiais tariant, organizavo lyg Baltijos kelią, kad visi lietuviai vieningai dirbtų (dr. Grigaitis su kaire galando "Kirvius") didelės apimties veikloje bei kovoje dėl Lietuvos nepriklausomybės, organizatorių akys buvo nukreiptos į K.J. Vaišni, pakviečiant jį invokacijai, pamokslui, paskaitai. Ir kai dr. J. Paplėnas dėl to kreipėsi į Jėzuitų provinciolą Krištanavičių (vienuolijos regulas), buvo gautas atsakymas, kad dėl laiko truk-

mės nesivaržytų.

Invokacija kongrese, Mišių pamokslas tiek senosios, tiek naujosios kartos dalyviams sužibėjo naujos šviesos spinduliais. Ir kai vyko iškilmingas banketas, po labai gražiai ir sumaniai prarasto kongreso, K.J. Vaišnio tartas žodis tapo pagrindine kalba, visiems gausiai plojant ir kalbėtoją pagerbiant atsistojus. Inž. Eugenijus Bartkus ir dabar atsiminęs sako, kad tai buvo geriausia programinė kalba. Jis sušvito vaižgantišku tautišku.

Apie šį Lietuvių kongresą plačiai rašė spauda, o "Vienybės" redaktorius, poetas Juozas Tysliava, pats vadinamas auksaburniu, labai įdėmiai vertindamas K.J. Vaišnio kalbą, jį antruoju Vaižgantu pavadino. Po tos kalbos kongrese tas "vaižgantiškas" išgarsinimas spontaniškai iškilo daugelio dalyvių tarpe. Adv. Antanas Olis, grįžęs iš kongreso "Margutyje" pasakė, kad daug girdėjęs ir skaitęs apie Tumą – Vaižgantą, dabar išklause K.J. Vaišnio kalbas, daug girdėjęs apie abiejų asmenų palyginimus, supranta geriau, kodėl Vaižgantą taip labai visi mylėjo, ir kodėl K.J. Vaišnys taip vertinamas. Jis pabrėžė: "Pasakysiu, kad lyg mačiau gyvą Vaižgantą".

Nuo dabar K.J. Vaišnys buvo kviečiamas į Amerikos lietuvių Tautinės sąjungos seimus, suvažiavimus. Taip pat ir Korp! Neo-Lithuania kvietė į suvažiavimus, metines šventes. Buvo siūlymų jį išrinkti garbės filisteriu. Kai 1964 m. buvo išleista istorinė Korp! Neo-Lithuania knyga "Savu keliu", parašė po K.J. Vaišnio nuotraukos skaitome: "Tėvas Juozas Vaišnys, S.J. didelis Korp! Neo-Lithuania bičiulis. O parašytas apie jį straipsnis baigiamas: "Kun. Juozas Vaišnys yra labai prielankus Korporacijai Neo-Lithuania, yra geras dvasios stiprintojas jos veikloje. Agi ir Korp! Neo-Lithuania pirmuoju garbės nariu buvo išrinktas kun. Juozas Tumas – Vaižgantas, kuris labai artimai susijungė su korporacija savo, anot jo paties "šiaip jau" tretiniška širdimi, ir tapo korporacijos dvasinio gyvenimo dalimi. Kitu atsitikimu Vaižgantas apie save pasakė: "Kas aš esu, jei ne trečiojo ordino tretininkas, tautininkas romantikas. Tokią gilią ro-

1973 m. Lietuvių Žurnalistų Sąjungos valsyba švenčia Kun. Juozo Vaišnio S.J. 60 metų gimtadienį po Lietuvių radijo "Forumo" programos. Iš kairės: pirmininkas kun. Juozas Vaišnys, išd. Jurgis Janušaitis, vykd. vicepirmininkas Vytautas Kasniūnas, "Forumo" programos laidėjai Maria ir Antanas Rudžiai, vicepirmininkas Vladas Būtėnas, sekr. Algirdas Pužauskas.

Mariaus Kasniūno nuotr.

mantišką dvasią skleidė ir K.J. Vaišnys.

Jei nepriklausomoje Lietuvoje tėvai buvo laimingi ir didžiavosi, jei jų vaikus pakrikštydavo, ar sutuokdavo Vaižgantas, tai tokia pat srovė plaukė ir Chicagoje, prašant, kad K.J. Vaišnys suteiktų sakramentus.

Kun. J. Vaišnys yra Lietuvių Katalikų Mokslų Akademijos narys, Lituanistikos instituto narys. Kas vasarą nuo 1974 metų dėstė lituanistikos kursuose ir nuo 1973 m. dėstė Chicagoje Lituanistiniame pedagoginiame institute. Redagavo ir parašė su prof. A. Klimu vadovėlį Dabartinė lietuvių kalbos rašyba, ir Praktinė lietuvių kalbos vartoseną. Taisė kalbą ir stilių kelių knygų bei leidinių. Veda kalbos skyrius "Laiškai lietuvių" žurnale ir "Draugo" dienraštyje.

Kai atgaivinta Lietuvių žurnalistų sąjunga, vadovaujama pirm. Vyt. Alanto, po našios veiklos, Chicagoje skyriaus kai kurių narių iniciatyva pasidarė "gatvėse verbuojančių" žurnalistų sąjunga, su garsiu šūkiu, "jei nerašai, nusipirk foto aparatą, gausi Ž. pažymėjimą", ir dėl to skaičiumi trigubai išaugo, tai daug tikrų žurnalistų pasitraukė iš sąjungos. Tada laikraščių redaktoriai, žurnalistai pradėjo dairytis, kas sąjungą galėtų perorganizuoti ir sudarytų valdybą, kuri būtų primtina "ne save vadinamiems žurnalistams ir spaudoje nerašantiems", bet spaudos darbą dirbantiems. Tada visų akys nukrypo į "Laiškų lietuviams" redaktorių K.J. Vaišni. 1971 m. išrinktą Lietuvių žurnalistų sąjungos valdybą pasiskirstė pareigomis: K.J. Vaišnys – pirmininkas, Vytautas Kasniūnas – vykd. vicepirmininkas ir organo redaktorius, Vladas

Būtėnas, – vicepirmininkas, Algirdas Pužauskas – sekretorius, Jurgis Janušaitis – izdininkas.

Ši valdyba buvo iki 1977 metų, ir nuo antros kadencijos Jurgis Janušaitis buvo vykd. vicepirmininkas. Buvo pradėtas leisti leidinys "Lietuvis žurnalistas", suorganizuoti žurnalistų kursai, išleista knyga "Žurnalistika", įsteigtas dr. Petro Daužvardžio fondas, kuris premijomis rėmė jaunuosius žurnalistus. Taip pat atgaivintas ruošimas tradicinio žurnalistų baltiaus. Kaip tas baltius buvo pats iškiliausias laisvoje Lietuvoje, toks pat grandiozinis jis buvo ir Chicagoje, sutraukdavęs apie 900 žmonių (daugiau salėje netilpo, o pasivėlavusius atsiprašydavo). Programa būdavo aukšto meninio lygio. Tūkstančiai dolerių pelno nuplaukdavo į premijų fondą. Jurgis Janušaitis, labai populiarus žurnalistas, būdavo baltiaus vyr. organizatorius.

Didelio dėmesio verti buvo žurnalistų sąjungos rengiami suvažiavimai su Lietuvių bendruomenės veikėjais Tabor Farm Mich. Taip pat Chicagoje suorganizuoti "Žurnalistų antradieniai". Su įvairių sričių kultūrininkais bei visuomenės veikėjais būdavo pravedami simpoziumai. Pagerbiant Žurnalistų sąjungos garbės narius, žymiuosius žurnalistus Vytauta Alantą ir Bronį Railą, buvo suruoštos plataus masto keturios akademijos, vakaras su poetu Anganu Gustaičiu.

Žurnalistų sąjungos valdyba išsilaikė trijose kadencijose, nes su pirmininku K.J. Vaišniu buvo miela dirbti. Jis turėjo visas geras būdo savybes, kurios tinka vadovaujančiam asmeniui, su kaupu širdingos tolerancijos.

Prie K: J. Vaišnio graž-

bilystės reikia pridėti dozę humoro, kur ypatingai pasireiškia kultūrinuose parengimuose. Kartą jis pristatydamas žymų humoristą, per kelias minutes taip prajuokino klausytojus, jog humoristas pajaukavo, kad programa baigta. Tikrai, kitoje dalyje mes taip labai nesijuokėme.

Prieš 59 metus birželio dienovidis puošė jaunosios Lietuvos žemę ir kas tik gyva, kas joje pastatyta ar statoma. Visur aplink, rodos, iš nesenai pasodinto mažo daigelio, taip vešliai viskas išaugo, simboliniai ažuolai miškuose ir laukuose, miestuose, miesteliuose. Kas vasarą, o jų buvo daug praeityje, jaunystės užsimojimais vainikuoti, tūkstančiai su gimnazijos diplomais rankose, skynė ramunėlių žiedus, baltais lapeliais būrė savo ateitį. Idealizmas skraidė dangaus mėlyne, meilė gimtajam kraštui, mokytojų žodžiais ir pažymiais išryškinto, karštligiška meilė gamtos grožiui, rodos, žaibais skrodė dangų. Kuo būsiu – tau tarnaui Lietuva, nė pėdos žemės svetimiems neduosiu, Vilnių atvaduosiu. Okupuota Lietuvos dalis raižė skausmais širdį, pavergtų brolių ašaros ir dejonės, spalio 9 d. – gedulo dienoje – perkūnais dundėjo.

Mokslo metu pabaigos dienoje, Lietuvos bažnyčiose varpai skambėdavo, linksmą žinią skelbdavo. Skambėjo varpai ir Marijampolės bažnyčioje. Po pamaldų iš bažnyčios išėjo jaunos mergaitės ir berniukai, jų tarpe ir gimnaziją baigusieji.

Ši diena jiems labai svarbi, daug kam naujo, o kai kam ir savarankiško gyvenimo pradžia. Vakare gimnazijoje bus išleistuvės, o dabar visi nutarė paskutinį kartą pabūti vieni vieni. (Nukelta į 6 psl.)

KAI TAUTA PRADĖJO RAŠYTI SAVO KANČIOS ISTORIJA...

T. B. Burauskaitė

(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Turimi faktai leidžia teigti, kad mirties baismės politiniams kaliniams buvo vykdomos ir Lietuvoje. Nacių okupacijos metais Kauno Petrašiūnų kapinėse buvo surasti žmonių palaikai, kurie, liudininkų parodymais, buvo laidojami 1941 pavasarį. Viso buvo atkastas 41 lavonas, tarp jų identifiuoti trijų brolių Trakymų palaikai. Broliai buvo suimti 1940.07.23, kalinti Kauno kalėjime, 1941.02.03 nuteisti mirties bausme. Byloje įrašo apie mirties bausmės įvykdymą nėra. Tikslios mirties bausmės datos rastos įrašytos tik keliuose bylose: 1941.05.19 – 5 asmenims, 1941.06.02 – 2 asmenims, 1941.04.23 – vienam asmeniui, 1941.06.10 – vienam asmeniui.

Daliai politinių kalinių Vokietijos – Sovietų Sąjungos karo pradžia atnešė laisvę, kitiems – baisią kankinių mirtį. Pirmųjų kalinių grupei KGB bylose įrašyta – "paleistas, karui prasidėjus", antrajai – "sušaudytas, nespėjus evakuoti". Tokie įrašai padaryti Telšių kalėjimo kaliniams, nukankintiems Rainių miškelyje, Kauno kalėjimo kaliniams, nuvežtiems į Minską ir NKVD sušaudytiems Červenėje.

Aukų skaičiumi masiškiausios buvo Pravieniškių priverčiamųjų darbų stovyklos kalinių ir kalėjimo personalo bei jų šeimų žudynės. Jų metu nužudyta ne mažiau kaip 230 asmenų, tačiau vardyne paminėtos tik 30 aukų pavardės, likusiųjų asmenų pavardžių nustatymas – ateities darbo uždavinys.

Kitus karui žiauriai ir masiškai buvo žudomi ne tik kaliniai, bet ir civiliai gyventojai. Žudynių vykdytojai – besitraukianti okupantų kariuomenė ir vietiniai aktyvistai – kolaborantai.

Ukmergės kalėjimo kaliniai karo pradžioje pabėgo kartu su sargais, NKVD darbuotojai 8 iš jų sugavo ir nukankino Alėjos miške.

Rokiškio miesto komunistai kartu su NKVD kareiviais suėmė penkis Jūžintų miestelio gyventojus, atgabeno juos į Rokiškio kalėjimą. Jie buvo rasti nukankinti Papartynės miške.

Penki Rokiškio gyventojai buvo nukankinti NKVD būstinėje.

Rokiškio rajone 13 Juodupės miestelio ir aplinkinių kaimų gyventojų buvo suimti ir tą patį vakarą vietinių aktyvistų nukankinti.

Iš viso Rokiškio apskrityje karo pradžioje žuvo ne mažiau kaip 25 asmenys.

Zarasų kalėjime NKVD ruošėsi nužudyti dalį kalinių, bet spėjo nušauti tris kalinius. Viso Zarasų mieste NKVD nužudė ne mažiau kaip 12 civilių žmonių.

Akmenės rajono Papilės miestelyje nušauti keturi vyrai, ėję vaduoti suimtų kaimynų, nužudyti ir tie trys suimtieji.

Mažeikių apskrityje, Sedos girioje sušaudyta 14 asmenų.

Plungės rajone Mardosų kaime raudonarmiečiai nužudė 12 vyrų.

Kaišiadorių rajone nužudyta ne mažiau, kaip 20 asmenų.

Kretingos kalėjimas buvo įrengtas vienuolyno patalpose, jo rūsiuose rasti keliolikos žmonių palaikai, kurie nebuvo identifiuoti.

Panevėžio NKVD būstinėje rasti nukankinti 7 asmenys, tarp kurių 3 Panevėžio ligoninės gydytojai ir med. sesuo. Prie Panevėžio cukraus fabriko sušaudyta 19 žmonių.

Biržų apskrityje, Astravo miške surasti aštuonių nukankintų asmenų palaikai.

Pakruojo rajone, Akmenėlių kaime nužudyti penki žmonės.

Šiaulių rajone Noreikių kaime nužudyti penki žmonės. Šilalės rajone, Šiauduvos miške prie Didvyčio ežero, kur buvo įsikūręs RA kariuomenės štabas, surasti 30 nukankintų žmonių palaikai, tarp jų viena moteris.

Kvėdarnoje besitraukiantys raudonarmiečiai nužudė 9 žmones.

Be minėtų Petrašiūnų kapinėse užkastų 41 asmens palaikų, Pažaislio miške nužudyti 5 sanatorijos darbuotojai. Prie Kleboniškio - Eigulių kapinių tvoros rasti 19 asmenų palaikai, Kauno miesto kapinėse – 12 politkalinių palaikai.

Vilkaviškio rajone Dubavonės miške žiauriai nužudyti trys kunigai.

Viso Lietuvoje nužudyta ne mažiau kaip 704 asmenys, tačiau žinomos tik 493 asmenų pavardės.

Represijų Lietuvoje tyrimo centras Lietuvos generalinei prokuratūrai yra pa-

teikęs visą turimą medžiagą apie žudynes, jų vykdytojus, liudininkų parodymus, tačiau tyrimas buvo vilkinamas, o 1993 metų pavasarį visos pradėtos bylos dėl žudynių nutrauktos. Mūsų teisėtvarkos sąmoningo neveiklumo dėka visiems žinomi Rainių ir Juodupės žudynių vykdytojai iki šiol nuteisti.

Lietuvos tremtiniai pasibaigus karui masiškai bėgo į Tėvynę. Lietuvių pabėgėlių skaičiai procentais dešimtis kartų didesni negu kitų sovietinių respublikų tremtinių – ukrainiečių, kaukazičių ar kitus pabaltiečių. Tai patvirtina ir sovietinių sociologų tyrinėjimai. Pabėgėliai buvo gaudomi, teisiami trejus metus kalėti, po to grąžinami atgal į buvusią tremties vietą.

Kaip Lietuvoje vietinė valdžia "laukė" į išsvajotą tėvynę įvairiais legaliais ir nelegaliais keliais besiveržiančių tremtinių, parodo istoriko Vytauto Tininio surasti dokumentai, kuriuos pacituosiu ištais.

1956.12.06 Sniečkus LKP CK vardu skundžiasi TSKP CK Prezidiumui: "Respublikos politinei padėčiai neigiamos įtakos turi ir tai, kad paskutiniu metu į Lietuvą po amnestijos ir atlikus bausmę BE MŪSŲ ŽINIOS (PABRAUKTA MANO, B. BURAUŠKAITĖ) grįžo daug žmonių, anksčiau įvykdžiusių sunkius kontrevoliucinius nusikaltimus. (...) Reikia pažymėti, kad šį kartą nacionalistinio pobūdžio reiškiniai šiandien apėmė daug platesnes gyventojų grupes".

1956.11.05 LKP CK biuras nutarė prašyti TSKP CK Prezidiumo dėl SSSR Aukščiausios Tarybos prezidiumo įsako išleidimo, draudžiančio be specialaus kiekvieno atveju LSSR Ministrų Tarybos leidimo grįžti į Lietuvą, Latviją, Baltarusiją, Kaliningrado sritį buvusiems buržuazinių vyriausybių vadovams ir nariams, buržuazinių politinių partijų lyderiams, nacionalistinių organizacijų ir ginkluotų gaujų aktyviems dalyviams ir vadams". Taip gimė LSSR AT Prezidiumo įsakai "Dėl draudimo grįžti į Lietuvą buvusiems buržuazinių vyriausybių vadovams ir nariams, buržuazinių politinių partijų lyderiams, nacionalistinių organizacijų ir ginkluotų gaujų aktyviems dalyviams ir vadams" ir "Dėl Komisijos sudarymo nagrinėti bylas tų asmenų, kurie buvusio Ypatingojo pasitarimo prie SSSR NKVD – NKGB nutarimais bei kai kuriomis šių organų direktyvomis buvo specialiai apgyvendinti."

Šių įsakų iniciatoriai ir vykdytojai – Sovietų Lietuvos partinės ir valstybinės valdžios struktūros, bijojo prarasti neteisėtai užgrobtą represuotų asmenų turtą, bijojo savo aukų keršto. Praktiškai šie draudimai įsikurti Lietuvoje net Rusijos teismų reabilituotiems politiniams kaliniams, tremtiniam ir jų šeimos nariams atvirai ar slapta buvo taikomos iki pat Atgimimo laikų. O represijų vykdytojai be jokio sąžinės graužimo skimbčiodami ordiniais ir medaliais ramutėliai nugyveno savo dienas privileijuotuose kurortuose bei sanatorijose ir atgulė po obeliskais ar dar tebevaikšto tarp mūsų įsitikinę, kad atliko naudingą darbą partijos ir liaudies gerovei.

Čia labai tiktų Čekijos Prezidento Vaclavo Havelo neseniai pasakyti žodžiai: "Būsimojo šalies vystymosi higienai būtina tiksliai įvardinti kaltę ir atsakomybę, įvykdyti teisingumą, kad visuomenės samonėje įsitvirtintų principas, jog nė vienas nusikaltimas, kaip ir nė vienas nuopelnas neturi būti pamirštas. Reikia skirti moralinę, politinę ir kriminalinę kaltę ir adekvačiai bausti. Reikia pažymėti visus, kurie priešinosi totalitarizmui, atverti atgailos ir kaltės atpirkimo galimybes."

KUN. JUOZAS VAIŠNYS, S.J. –

(Atkelta iš 5 psl.)

Susirinkę po pamaldų dr. Jono Basanavičiaus aikštėje, lyg priesaiką atlikę savo tėvynei, visi nuskubėjo, lyg vėju nulėkė į Šešupės upės pakrantes jaunystės svajas išsakyti sau ir draugams. Klegėjo linksmos kalbos, juokas, krykštavimai, dainos. Žaisdami ir mesdami į Šešupę akmenukus, sukeldami banges, kurios atsimušdamos į krantą, rodė vandenį, lyg veidrodyje iškraipytus veidus, figūras, jie juokaudami spėjo, kas bus generolas, ministras, teatro žvagždė, baleto šokėja, gražuole, ir vis aukštom pakopom kėlė. O, kokia graži jaunystės palaima! Kiek daug spalvingų svajonių, – šlamėjo medžių lapai ir laukų gėlės.

Kai ratu susikabinę ilgų metų draugai su daina atsiveikino, spausdami rankas, jaunuolio Juozo Vaišnio veidas išskirtinai spindėjo, gaubęs visus malonia šypsena.

– Aš būsiu jūsų dvasios vadovas, aš būsiu vienuolis jėzuitas, – ne lūpos sakė nuėinantiems draugams, bet džiaugsmingas širdies plikimas. Praėjo ketveri metai ugde pašaukimą, daug va-

Didelis darbas – Lietuvos gyventojų, nukentėjusių nuo bolševikų ir nacių vykdyto genocido, įvardinimas, jų likimų atskleidimas – dar tik pradedamas. Ši knyga yra pirmasis etapas. Nors buvo dirbama ilgai ir kruopščiai, tačiau neabejojame, kad vardyne liko daug spragų dėl duomenų stokos naudotuose šaltiniuose, o ir dėl rengėjų klaidų. Tikimės, kad skaitytojai padės užpildyti spragas, patikslins duomenis, pataisys klaidas.

Straipsnyje panaudoti Margaritos Pilkienės ir Virginijos Vosyliūtės tyrimų duomenys.

SAULĖLEIDŽIO SONETAI

A.a. Stasio Santvaro paskutinė poezijos knyga, išleista Vilties Draugijos, įrista į kietus viršelius ir sukrauta Dirvos redakcijoje.

Knyga parduodama po 10.00 dol. ir gaunama šiuo adresu: DIRVA

19807 CHEROKEE AVE.
CLEVELAND, OH. 44119

Parsiduota Condominium

Chautauqua Lake Estates
Mayville New York
2 miegamų, 2 vonios 1150 sq. ft.
216 - 371-0204
ir Avon sportiškas pripučiama laivas 14 pėdų (40,41,42)

landų išsvajota Šešupės pakrantėse, klausantis mėnuliui ir žvaigždėms, vėjui ir saulei. Gauti penki talentai, pelnė kitus penkis talentus.

Upėje šoktelėjo žuvis, didesnės bangėlės atsimušė į krantą, gimnazisto juoda uniforma, vandenį ilga kunigo sutana išsiliejo. Einant upės pakrante, žvyno akmenėliai minėjo praėjusias dienas:

"Šeimininke, davei man penkis talentus, štai aš pelniau kitus penkis". Šeimininkas atsakė: "Gerai, šaunusi ir ištikimas tame! Kadangi buvai ištikimas mažuose dalykuose, aš tau pavesiu didelius. Eik į savo šeiminingo džiaugsmą!" Luko evang. 25, 20-21.

Dangaus ir žemės Šeiminingo džiaugsmo išgyventa 50 metų. Čia surašyta tik dalis pelnytų talentų, ką mes išgyvenome, matėme, girdejome, skaitėme, jautėme, kiek Tikėjimo ir Lietuvosybės bankuose indėlių padėta, kiek talentų kultūros ir visuomenės fondams paaukota.

O, Tu, Dievuli suskaitysi, kiek dvasinių turtų ir gėrybių į Tavo Klėties aruodus sukrauta.

LAISVĖS NETEKUS

Benediktas Butkus
(Tęsinys iš praėjusio numerio)

Paskutinės savaitės lagery

Kaip greit prabėgo laikas. Štai jau artėja 10 metų žmogui neapsakomos kančios: žiaurus kalėjimas, šlykštus gainiojimas, kova su mirties giltine ir bado kančia pirmaisiais metais. Atrodo, kaip greit viskas praėjo. 10 lapų brandžiausios gyvenimo knygos iš žmogaus be reikalo niekšų buvo išplėsta. Kada tautos išdavikai, rusų okupantų kurstomi, 1940 metais atvezė mane į Raseinių kalėjimą, man tuomet buvo 40 metų ir kai po metų čekistų suorganizuotas teismo teatrėlis paskyrė 10 metų bausmę, tada galvojau, kad jei gyvam teks sulaukti 1950 metų, būsių paliejęs senelį, kūnu ir dvasia sulamdytas, į šiukšlyną išmestas žmogus.

Nors šiandien veidrodžio neturiu, negaliu į save pasižiūrėti, kaip aš atrodau, bet savyje dar jaučiu kūno ir dvasios tvirtumą, dar ryžtuosi gyvenimo upeliu irties prieš dvokiančią raudonąją srovę.

– Metliuk, atrodo, kad 1950 metais baigsi lagerio dygliuotais takeliais vaikštinėti, jau netoli liepos mėnesio vienuoliktoji, gal pasiseks iš tos stepių džiovyklos ištrūkti?

– Taip, Tamsta, jau vieno vargelio dalį pabaigsi vargti, bet dar kitų rūpesčių ir vargų sutiksi, tik nežinom kokių. Dar daug ateityje sunkumų Tamstai teks nugalėti. Aš jau pergyvenau ir gerai suprantu, kas ta "laisvė". Aš šiandien į tokią "laisvę" ne su tokiu jau dideliu džiaugsmu važiuočiau. Man rodos, jau kas kas, o partiniai žmonės tikrai galėtų džiaugtis tuo sovietinės "laisvės" varpelio skambėjimu, bet taip gyvenime nėra. Jie irgi, kaip pelės po šluota palindę, šmirinėja ir laukia kada didysis Kremliaus Rainis katinas šluotos kotą stipriai paspaus ir aštriu šluotražiu be pasigailėjimo sutraiškys... Į tokią "garbingą laisvę" vykstant, patarčiau apsižiūrėti, atsargesniam būti.

– Aš esu matęs, kaip daug lageriuose iškankintų Rusijos žmonių nenoromis su skandalais į tą vadinamą laisvę važiuoja. Jie jau per daugelį metų patyrė, kas ta čekistinė Rusijos "laisvė". Iš jų daug ko galima pasimokyti. Aš ne kartą pagalvodavau – kas toliau manęs

laukia? Tėviškė, į kurią taip širdis traukia, taip pat lagery paversta. Jau mažai tėvynėje beliko manęs laukiančių: vieni Sibiro katorgon išblaštyti, kiti į Vakarų pasitraukė, treti nelygioj kovoj su rusų komunistais garbingai žuvo, šalies laisvę gindami. Savo šeimos taip pat ten nerasiu: nuo raudontviano gelbėdamasi, ji į Vakarų pasitraukė. Tokia ateitį jausdamas, planuoju Karabase formalumus atlikęs atgal grįžti į stepę. Netoli mūsų lagerio susitariau dirbti ūkvedžiu vienoj geologinėj ekspedicijoj, kurioje už neblogą atlyginimą galėsiu pragyventi. Kazachstanas sausas klimatas tinkamas mano sveikatai. Todėl tikiuosi dar stepėje pagyventi, geresnių laikų palaukti.

– Galvoti ir planuoti, žinoma reikia. Žuvelė plaukia, kur giliau, o žmogus ieško kur geriau. Bet reikia nepamiršti, kad lagery kalinio planai yra ledo gabalėlis, kuris stepės karščiuose greitai sutirpsta. Dar reikia žinoti, kokiais voratinkliais iš lagerio išeinantis kalinys čekistų yra apraizgytas.

– Nors liepos mėnuo – pats vidurvasaris, po lagery pusnuogiai ginglinėjam, patys didžiausi karščiai, bet į kelionę reikia pasiruošti. Valandėlę laisvo laiko turėdamas, gal galėtumei man, Metliuk, iš vilnonės antklodės šiltas kelnes, lengvą skrandutę ir iš Alekso padovanotos lietuviškos sėmėgos vatinuką pasiūti? Juk žinai, kad šilčiau apsirengusiam lengviau nakties šaltį pakesti ir minkščiau ant žemės poilsiui parkristi.

– Pusnuogio iš lagerio nepaleisiu, pasistengsiu aprengti, kad nereikėtų Šiaurėje baltosios meškos kailinių prašyti.

Lietuvių būrelį paliekant

Kiekvienas kalinys lage-

ryje pergyvena ir jaučia širdies skausmą gyvendamas nelaisvėje. Tokį niekšiską žmogaus pažeminimą pergyvena ir prislėgtąjį dvasioj kasdieną širdyje kunigas, mokytojas, agronomas ir bet kuris inteligentas žmogus. Kunigas Petras lagery mokėdavo savo širdies skausmą nuo žmonių paslėpti: visada būdavo gyvas, judrus, energingas, greitai žingsniuodamas medinės kurpeles tauškindavo. Bet ką kunigas Petras savo širdyje pergyvendavo, kokia neteisybės sunki našta jį kasdieną slėgdavo, galėjo suprasti ir atjausti tik tas, kam teko ilgesnį laiką su juo kartu lageryje gyventi.

Šiandieną kunigas Petras su kitais lietuviais atėjęs atsisveikinti, ne taip, kaip visada, laisvai jautėsi. Iš jo veido bruožų, judesių ir kalbos galima buvo spėti, kad jis buvo susijaudinęs. Tačiau save ramindamas, juokaudamas teiraujasi:

– Tai ką gi, jau ruošies iš lagerio išvažiuoti, mus našlaičiais palikti?

– Taip, kunige Petrai, jau ruošiuos lagery palikti. Iš lagery niekas pats neišvažiuoja, o jį garbingai išveža, su šautuvu palydi. Nuvežę į numatytą vietą, per petį patapnoja ir pasako: čia tu, gerbiamasai, gyven- si, mūsų "laisvę" naudosies ir iš kruvino prakaito duoną valgysi. Kas žino, kur mane nuveš, kur bus kelionės galas, kur duos nakvynėlę. Mūsų lagery viešpačių keliai man nežinomi. Ruošdamasis išvažiuoti, galvoju, kad aš išsprunku iš gyvulių diendaržio, kuriame tamsioj naktį, stipria tvora aptverti, būdavo saugojami galvijai. Man rodos, kad ir mane nuveš į didžiosios tėvynės žaliosios lankelės ganyklą, pririš ir lieps mažam ganyklos plotely apsėtus stagarėlius graužti.

– Už ko čekistai pririš,

juk ragų tai neturi? Kur planuoji keliauti ištrūkęs iš čekistų nagų?

– Gyvam žmogui visokie ateities planai galvoje suka- si. Norėčiau tėviškę, Nemuną pamatyti, gimtaisiais takeliais pavaikščioti, ant žaliosios pievelės atsigulti ir į lietuviško dangaus skliautą pažiūrėti, arba į stepę grįžti, geologinėj ekspedicijoj darbą gauti. Tai tik, man rodos, ore kabantieji planai, svajonės... Greičiausiai teks vyksti ten, kur palydovo šautuvo durtuvus parodys kelią ir vietą...

– Ką širdyje jauti, iš lagerio išvažiuodamas?

– Kartu vežuosi didelį širdies skausmą ir gailėstį žiauriai atimtų dešimt geriausių mano gyvenimo metų. Savo atminty vežuosi pergyventas bado kančias ir iš bado mirstančių žmonių vaizdus, pasibaisėtiną mirusių lavonų išniekinimą dykojoje stepėje, hienų nakties puotas. Šių baisių nusi- kaltimų košmaro savo gyvenime niekad neužmiršiu.

– Tamsta, rodos, sunkioj valandoj sugebėdavai išeiti rasti, save ir kitus linksmai nuteikti.

– Juokas, rodos, toks paprastas dalykas, žmogui liūdesį išblaško. Juokas varge daug žmogui gali padėti. Juokis, kaip pajacas savo meile praradęs. Juokis, kol gyvas, nes kai numirsi, dantys atšals, lūpos sustirs, tada negalėsi juoktis...

– Ar negaila lagery palikti?

– Galvoju, kad lietuvis lagerio gyvenimo negali gailėtis. Jeigu paleistų iš lagerio, visi bėgtų, nes lietuviai savo širdyse tikrosios laisvės supratimą jaučia ir trokšta laisvoj šalelėj gyventi. Tik rusai nenori lagery palikti, nes žino, kad juos nuveš dar į didesnę lagery. Tikiu, kad šitie komunistinių žmogėdrų sukurti dvarai turės kada nors nuo žemės paviršiaus išnykti. Šiandien aš linkėčiau, kad Perkūnas žmonių pasigailėtų ir tuos visus lagerius ištrankytų su žeme sulygintų. Šiandien man gaila su jumis skirtis. Mažam lietuvių bū-

relį taip visi vienas kitą supratom, atjautėm, kaip broliai gyvenom. Rodos, visi supratom, ką reiškia laisvė ir jos netekęs lietuvis.

– Ką žadi mums prisimimui palikti?

– Viską, ką geriausio turėjau: Aleksui daržovių ir maisto sandėlį, peles, žiurkes ir kitus graužikus. Metliukui palieku visus vatinukus su blakėmis ir tarakonais.

– O ką mums žadi palikti? – teiraujasi Bronė.

– Jums, mergaitės, patį geriausią draugą muzikantą – svirplį paliksiu, kuris ne vieną žiemą už lovos mane linksmino, kaip sugebėjo, serenadas čirpino.

Paspaudęs vienas kitam dešines, vienas kitą apkabinę, tą vakarą su mieliais lietuvišiais ašarodami atsisveikinom, tvirtai pasižadėdami laisvojo tėvynės būtinai susitikti...

– Parvykęs į tėvynę, perduokit nuo mūsų kalinių lietuvių būrelio tėvynės laisvės gynėjams, narsiems partizanams, širdingus linkėjimus ir pasakykit jiems, kad mes su jais kartu gyvenam, kenčiam ir pasiruošę su jais kartu dėl tėvynės laisvės mirti. Gyvi išlikę, į tėvynę sugrįžę, mes partizanų kovų ir aukų niekad neužmiršime! – įduoda linkėjimus buvusi partizanų ryšininkė kalinė Valentina.

– Jeigu likimas lemtų į tėviškę parvažiuoti, kažin, Valentina, ar rasiu nors vieną gyvą partizaną. Juk daug partizanų nelygioje kovoje su okupantais tėvynės miškuose, laukuose žuvo, jų kapai išniekinti, su žeme sulyginti, sunku bus juos ir surasti. Daug partizanų kalėjimuose, Sibiro taigoje sunkius darbus dirba, badą kenčia. Partizanus pagerbsim ir jiems paminklą pastatysim, kai savo tėvynėje laisvę turėsime ir iš viso pasaulio kampelių išblaškyti į savo tėviškės namelius sugrįšim...

Pasiruošimas nežinomon kelionėn...

Liepos mėnesio pradžia – Kazachstanas stepėse didžiausių karščių šėlimas. Lietaus lašelio ar pilko debesėlio per visą vasarą nelauk. Negailėstingoji saulutė karštais savo spinduliais, lyg prožektoriais, kasdieną tave gauda ir taiko tiesiog į nugarą. Kokio nors medelio ar krūmelio, nuo saulės pasislėpti pavėsėlio, stepėje neieškok ir nerasi, nes jie čia neauga: žiemą sausi šalčiai, vasarą karščiai juos išdegina, neleidžia augti.

(Nukelta į 9 psl.)

Mindaugo karūnavimo šventėje, vykusioje Klaipėdoje, teatro aikštėje, taip buvo išsirikiavę Lietuvos kariai

H.J. nuotr.

BUVAU LIETUVOS GUSARAS

(Karo Tarnybos Prisiminimai)

Antanas Grinius

Ankstyvą 1927 metų lapkričio 4 d. rytą, atsivedę mus iš Kauno geležinkelio stoties, išrikiavo gusarų pulko rajone. Mūsų skirtinga ir nevienoda apranga teikė šiai rikiuotei negražų vaizdą. Buvome panašūs daugiau į kalinius, negu į būsimuosius gusarus.

Vieni apsisivilkę paltais, kiti sėrmėgomis, o dar kiti su švarkais stovėjome rikiuotėje. Mūsų avalinė irgi labai skirtinga. Kas batais, kas pusbačiais, o kitas net klumpėmis apsiavęs. Kiek toliau nuo mūsų ant žemės buvo sustatytas mūsų iš namų atsivežtas turtas. Tai buvo namų darbo medinės dėžutės ir tik vienas kitas turėjo lagaminą.

Tos dėžutės mūsų mamų, mus išleidžiant, buvo prikrautos įvairiausių maisto gėrybių ir būtiniausių įrankių.

Nuo mūsų ir dėžučių pakvipo visas pulko rajonas dešromis ir lašiniiais. Senieji gusarai, eidami pro šalį ir užuodę tą lašinių kvapą, juokėsi ir tarp savęs kalbėjo:

– Amerikonai atvažiavo. Neilgai jiems tie lašiniai ir dešros laikysis. Greit ir jie bus tokie pat kaip ir mes. Pasibaigs jų dešros ir lašiniai ir gyvens iš davinio, kaip ir mes gyvename.

Kuklus ir apšepęs tuo laiku buvo tas pulko rajonas. Neaptvertas. Pašaliniai žmonės po jį vaikščiojo, šunys ir katės bėgiojo. Kareivinės ir arklidės buvo medinės ir labai nuskurusiai atrodė.

Netrukus, adjutanto ir kitų karininkų lydimas, atvyko ir pats pulko vadas plk. Jackevičius. Pulko vadas šią mūsų rikiuotę smulkiau suskaldė ir iš jos padarė keletą būrių: universitetą baigusius liepė išeiti 30 žingsnių pirmyn, gimnaziją – 25, progimnaziją – 20, 2 klases – 15 ir pradžios mokykla 10. Visi kiti, nebaigę kurių nors mokslų, liko vietoje; jų buvo daugiausia. Pasilikusių tarpe buvo ir tokių, kurie nė skaityti, nė rašyti nemokėjo.

Pulko vadas balta kreida kiekvienam ant krūtinės užrašė tokį numerį, į kurį eskadroną jis skiriamas. Skiriamuosius į sunkiųjų kulkosvaidžių eskadroną ir ryšių komanda pažymėjo raidėmis S.K. ar R.K.

Aukštąjį mokslą baigusius paskirstė pirmiausia, paskui paskirstė baigusius progimnaziją, 2

klases, pradžios mokyklą ir ant galo visus kitus. Skirstė taip, kad kiekvienas eskadronas mokytų ir nemokytų naujokų gautų vienodai. Tik į sunkiųjų kulkosvaidžių eskadroną ir ryšių komandą su aukštesniu išsilavinimu skaičių padidino.

Man pulko vadas užrašė ant krūtinės dvi dideles raides S.K. Reiškia, esu paskirtas į sunkiųjų kulkosvaidžių eskadroną.

Pažymėtuosius numeriais ar raidėmis eskadronų vachmistrai ar būrininkai čia pat tuojau susirikiavo, sudarė jų sąrašus ir nusivedė į eskadronų kareivines.

Eskadrono, į kurį aš patekau, vadas buvo kapitonas Gudauskas, karininkai: lt. Šmitas, lt. Janavičius, lt. Grigas, vachmistras Antanas Tverijonas, būrininkas Aukštikalnis ir skyrininkas Garbenis. Šie paskutinieji tik buvo grįžę iš mokomo eskadrono, laipsnių dar neturėjo ir tik vėliau buvo pakelti į grandinius bei jaunesnius puskarininkius.

Eskadronė gavome lovas, patalynes, čiužinius ir

dubenėlį maistui atsinešti. Drabužių pulkas dar nebuvo gavęs ir mes keletą dienų nešiojome savus, su kuriais buvome atvykę. Buvome nuvesti į arklides ir ten šiaudų prisikimšome čiužinius. Savo atsivežtąjį turtą – dėžutes pakišome po lovomis.

Naujokų buvo laukiama, kaip darbymečio metu ūkininkai kad laukdavo darbininkų. Kada pulkas gauna naujokų, dažniausia senieji gusarai būna jau paleisti į atsargą ir kareivių ten lieka nedaug. O darbų ir tarnybos daug. Svarbiausias ir įkyriausias darbas – ruošia, arklių ir šarvuotės valymas. Ruošia atliekama tris kartus per dieną – rytą, per pietus ir vakare.

TOJĮ KYRI RUOŠA

Vakare surikiuoja ir nuveda į arklides vakarinei ruošai. Būrininkas išduoda geležines šukas, šepetį, paskirsto po arklių ir, parodęs kaip valyti, palieka dirbti.

Valai, valai tą arklių, brūžini, brūžini šepetiu ir galo nėra. Įkyrus ir neįdomus darbas. Pirmą kartą arklius valėme valandą ar daugiau. Išvalę arklius juos pagirdėme ir suvedėme į arklides. Tada išvalėme šarvus: balno kilpas ir žąslus. Baigę ruošą, rikiuotėje buvome nuvesti į kareivines. Paprastai užbaigę ruošą gusarai eidavo vakarienės bet mes dar nebuvo priskirti maistui

ir tą dieną vakarienės negavome.

Po vakarienės iki 9 val., t.y. vakarinio patikrinimo kareiviams yra laisvalaikis ir jį gali sunaudoti savam reikalui: rašyti laiškus, mokyti skaityti, armonika groti, gitara skambinti ar ką nors kitą veikti. Jau pirmo vakaro metu pradėjo tuštinti mūsų kišenes. Mat, rinko pinigų naujai armonikai pirkti. Sena armonika vos begalėjo išrėkti. Daugiau gargia kaip griežia.

Eskadronė jau tokia tradicija, kad atvykę naujokai nuperka naują armoniką ir ji tarnauja tol, kol kiti naujokai atvyksta. Atvykus naujiems naujokams vėl renkami pinigai ir perkama vėl kita armonika. Surenkami pinigai ir naujai plaukams kirpti mašinėlei, bet mes ją tiek tematėme, kiek kad matome savo ausis.

Prieš patikrinimą išdavė mums rytdienos duonos ir cukraus davinį. Duonos gavome pusę bandelės, o kiek cukraus – tikrai neprisimenu – gal apie 50 gr. ar mažiau.

9 val. visi išrikiuojami vakariniam patikrinimui, kuris atliekamas kareivinėse. Atvyksta vachmistras ir, kuriam nors iš būrininkų sukomandavus "Ramiai", iš sąrašo, alfabeto tvarka, šaukia: Biliūnas Kostas – Tarnyboje, atsako būrininkas, Arūnas Jonas – Aš! Atsilie-

pia pašauktasis, Cinka Kazys – Atostogose, atsako būrininkas, Dūda Kostas – Aš, atsiliepia pašauktasis. Ir taip vachmistras vienas po kito iššaukia ir patikrina visus eskadrono kareivius.

Po patikrinimo sugiedame Lietuvos himną ir einame į lovas gulėti. Tada kareivinėse turi būti tylą ir ramybę. Visi turi savo lovose gulėti.

Iš vakaro kiek snūstelėjau ir greitai nubudau. Daugiau negaliu užmigti ir tiek. Prieš akis stovi ateinanti diena. Ką su mumis darys ir ko mokys? Kaip mes tą dieną praleisime?

Vartausi nuo vieno šono ant kito ir laukiu rytmečio. Vienas kitas iš atvykusiųjų bando keltis ir rengtis, bet kareivinės budėtojas pastebėjęs tokį, įsako nusirengti ir liepia lįsti į lovą. Kareiviams miegant, kareivinėse du žmonės visuomet lieka tarnyboje. Tai budėtojas ir tvarkdarys.

– Eskadronas kelk! – sukomandavo budėtojas. Pakloti lovas! Rikiuotis! Lovoms pakloti labai mažai laiko duodavo ir mes, kol dar nebuvo įpratę, labai daug vargo turėjome.

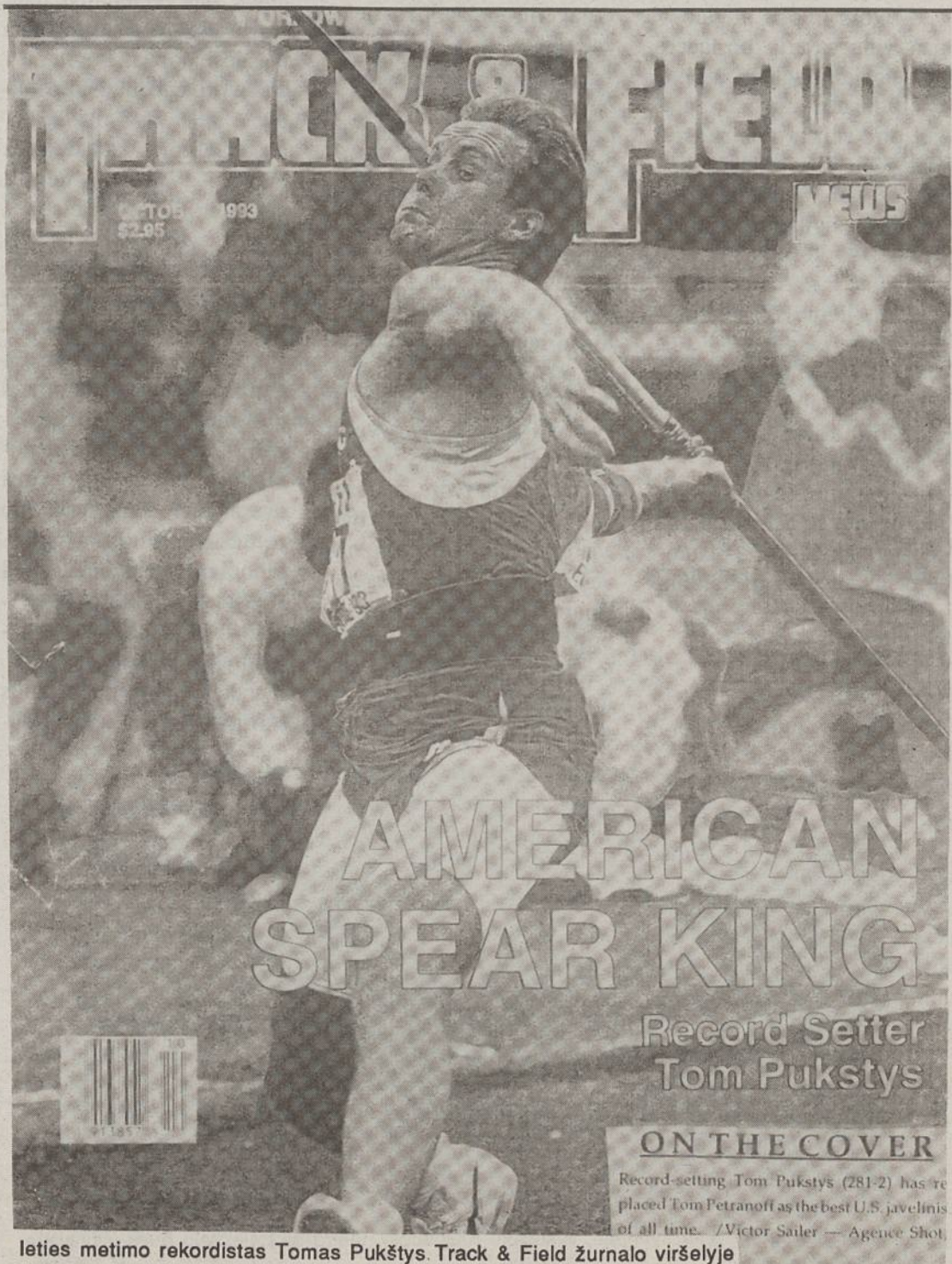
Vėl rikiuotėje buvome nuvesti prie tų pačių arklidžių. Vėl būrininkas išdavė mums geležines šukas ir šepetį. Išsivedžiau vakar vakare man paskirtą arklių. Valau jį, glostau, vėliau blizginu šveičiu balno kilpas ir kamanų žąslus.

Baigę ruošą grįžtame rikiuotėje į kareivines. Prausiamės, batus valome ir bėgame į virtuvę kavos. Bėgame jau ne rikiuotės tvarka. Tuo metu dar neturėjome katiliukų ir kavą iš virtuvės turėjome parsinešti dubenėlyje.

Tenka pasakyti, kad tos kareivinės, kuriose teko gyventi, buvo ne tik labai senos, bet ir labai prastos. Nebuvo jose nei prausyklų, nei išviečių. Lauke stovėjo prausykla paprasta ir nedomi. Susidėjo iš dviejų lovių. Vienas lovy viršuje su vandeniu, kitas apačioje. Viršutinio lovio apačioje pro skylę iškišti kabėjo, kaip ilgos vinys, gelažgaliai. Paspaudi su ranka tą gelažgalį aukštyn, tai ir bėga vanduo tau į ranką, tuo pačiu ir į žemutinį lovą.

Vasarą nebuvo taip labai blogai, bet rudėnį ir žiemą metu vanduo būdavo labai šaltas. Praustis, tai praustis, tas dar nieko, bet toje pačioje prausykloje tekavo ir dubenėlį išsiplauti. Plauni jį šaltu vandeniu, dubenėlis apsivelia taukais. Žeme ir smėliu trini, kad kaip nors jį iššvarinus. Šilto ar karšto vandens kareivinėse nebuvo.

(Bus daugiau)

leties metimo rekordistas Tomas Pukštys. Track & Field žurnalo viršelyje

TAIP KUN. STASYS MAZILIAUSKAS PRISTATĖ LIETUVIŲ POLITINIŲ PARTIJŲ RAIDĄ

Išsamioje paskaitoje Lietuvos Žurnalistų Sąjungos Detroito skyriaus kultūrinėje popietėje Šv. Antano parapijos salėje spalio mėn. 10 d. Jis buvo pristatytas windsoriečio valdybos nario Mykolo Kizio kaip chemijos inžinierius, biochemikas, rašytojas, o dabar kunigas ir Windsoro lietuvių parapijos klebonas.

Kun. Stasys Maziliauskas davė tokią panoramišką lietuvių politinių partijų vaizdą. Jis rėmėsi chronologiniu metodu – lietuviškos partijos atsirado 19-tame amžiuje kaip ir visur ki-

tur pasaulyje. Jos išsirutuliavo iš katalikiškos pasaulėžiūros. Tačiau su Aušra ir Jono Šliupu atsirado ir kairieji. Aptarė Vilniaus didįjį seimą ir kaip ten kairieji reikalavo Lietuvai visiškos nepriklausomybės. Tačiau Petrapilio lietuvių seime dešinieji – krikščionys demokratams pasisakė už Lietuvos nepriklausomybę, o kairieji prieš tokia nepriklausomybę ir pasitraukė iš seimo. Kairieji, vadovaujami Vinco Kapsuko, pasuko su komunistais vienu keliu ir tvirtinosi Vilniuje, iš kurio buvo išmušti lenkų ir prancūzų

ginkluotų pajėgų dėka. Jie vėl buvo išstumti 1926 m. gruodžio mėn. 17 d. perversmu iš valdžios, o valdžion atėjo koalinė valdžia, iš kurios vėliau pasitraukė krikščionys demokratams, nors liaudininkas Jonas Pranas Aleksa ir toliau paliko žemės ūkio ministru. (Jonas Pranas Aleksa buvo Lietuvos Ūkininkų partijos atstovu. *Red.*)

Antanas Smetona skatino tautą daryti kultūrinę ir ekonominę pažangą ir tautiniškai nusiteikusiems katalikų kunigais. Tautininkai pradėjo pabrėžti jog jie yra patrijų elitas ir dirba visai tautai.

Naują superelito mintį pradėjo savintis frontin-

kai, kurių dvasios vadovas buvo Antanas Maceina. Jie kalba apie nepasaulėžiūrę politiką. Šiandien pasaulis žino jog socializmas yra susikompromitavęs. Tas pats galioja ir Lietuvai.

Krikščionių demokratų partija yra šiandien idealiausia, nes rūpinasi artimo meile kiekvienam žmogui. Prelegentas siūlė steigti Šv. Antano parapijoje krikščionių

spalio 28 d. • 9 psl.
demokratų ratelį ir prisidėti prie Leono XIII fondo.

Po paskaitos platino savo 3 knygas: Merkelį Giedraitį, Lietuvių Kelią į Krikščionybę ir Pioneer Prince in USA. Jis taip pat užsiminė jog jis rašęs didelę studiją kaip Lietuva atgavo nepriklausomybę ir kaip ją prarado, panaudodamas visus įmanomus istorinius šaltinius. *Saulius Šimoliūnas*

LAISVĖS NETEKUS...

(Atkelta iš 7 psl.)

Iš liepos 10 į 11 naktis prabėgo nejučiom su Metliuku besišnekučiuojant. Ypatingai sukom galvas, ką kelionei pasiimti, kad nežinomoj kelionėj vargo mažiau turėtum ir kelionėje su tiktiems vagišiams galvosūkio nesukeltum. Išsipūtusi kuprinė kalinio kelionėje kaip kam pavydą ir susidomėjimą sukelia, vis norėtų akimis pamatyti ir rankomis pačiupinėti, kas kuprinėje taip stipriai virvele užrišta.

– Metliuk, veltinių manau neimti. Gal juos, sakau, kunigui Petrui palikti? Jo kojai kaip tik tiktų. Žiemą jam bus reikalingi. Dabar aš į juos bijau ir pažiūrėti, apsiavus, rodos, kojos juose visai sudegtų.

– Klaidingai galvojat. Ar nepastebėjot, kad Rusi-

joj žmonės ir vasarą per karščius veltinius apsiavę vaikštinėja. Per veltinius ne taip greitai karštis kojas įkaitina.

– Man atrodo, kad Rusijoje žmonės per karščius veltinius nešioja todėl, kad jie batelių neturi. Juk basi po karštą žemę nevaikščios. Jei kas sugeba ir netingi, tai iš skudurų vyžas pasisiuva.

– Aš Tamstai iš širdies patariu... ne tik veltinių, bet ir kitų šiltesnių darbužių nepalik, su savim pasiimk, nes nežinai į kokią Rusijos psvietę gali patekti. Gali baltųjų meškų karalystėje atsidurti.

Ten jau būtų kiek blogiau gyventi. Tai pririšk prie kuprinės stipriau veltinius, kad kelionėje kas nors jų nenutrauktų.

Pr. Neimanas prie savo drožinių Lietuvių Dienose, rengtose LB. Clevelando apyl. spalio 9-10 d.d.
VI. Bacevičiaus nuotr.

Pigios Kelionės į Baltijos Kraštus

TAUPLYK LAIKĄ ... Su vieninteliu tiesioginiu skrydžiu nuo New Yorko Kennedy Airport iki Rigos Latvijoje. American Trans Air yra greičiausias kelias į Baltijos kraštus.

TAUPLYK PINIGUS ... Palygink ir tauptyk su American Trans Air. Todėl kad Jūs nusipelnėt gerą patarnavimą, ir pigiausią kainą!

TAUPLYK NEPATOGUMUS ... Su American Trans Air patarnavimais į Baltijos kraštus nėra jokio rūpesčio ar suspėsit į sekantį lėktuvą nes čia yra tiesioginis skrydis. NĖRA persėdimų. NĖRA laiko gaišimo. NĖRA bėdų!

Riga, Latvija	Skrydžio kaina
Spalio 1 iki spalio 31	US \$405
Lapkričio 1 iki gruodžio 31	US \$340

Ar Jūs skrendat darbo reikalais, ar pasimatyti su artimaisiais, Jūs norit ten nukeliauti ko greičiau. Nenorit persėsti, ar išleisti daug pinigų. American Trans Air's Tiesioginė Kelionė iš New Yorko iki Baltijos kraštų yra patogų, pigi ir paprasta. Argi ne taip Jūs visada ir norėjot keliauti? Paskambinkit American Trans Air arba savo Kelionių Agentui šiandien!

AMERICAN TRANS AIR

Užtikrinti keliones skambinkite 1-800-382-5892
arba savo kelionių agentui.

Kelionė į vieną pusę perkant ten ir atgal. Bilietus reikia įsigyti mažiausiai 21 dieną prieš išskrendant. Lėktuvai kursuoja tik savaitės dienomis, ne savaitgaliais. \$16 įvykimo mokestis. Muito ir imigracijos mokesčiai į kainą neįskaityti. Taip pat, bilietą perkant, reikia sumokėti \$10 apsaugai, \$3 patarnavimams, ir \$1.45 agrikultūrai.

■ Laiškai Dirvai

Savo susižavėjimą Kau-
no muzikiniu ansambliu
"Ainiai" gražiai aprašęs Ed-
vardas Šulaitis ("Dirva" Nr.
30, rugpiūčio 12 d.) rašo:
"Būtų gera, kad ir į JAV
"Ainiai" galėtų atvykti. (...) Lauksime, gal kas nors su-
sidomės "Ainiais". iš Kauno
ir suteiks jiems galimybę
apsilankyti Šiaurės Ameri-
koje?"

Tuos žodžius paskaičius
taip ir norėjosi sušukti: – "Ir
nevesk mus į pagundą!"

Paskutinių kelių metų
bėgyje, iš Lietuvos, mus yra
aplanę visas srautas įvairių
ansamblių bei grupių. Dau-
gumoje jie buvo labai
menkos meninės vertės.
Nežiūrint į tai, mes jiems
garsiai plojome, o į jų tuš-
čius krepšelius nemažai ir
žaliukų esame įkrovę, vien
dėl to, kad jie buvo iš Lietu-
vos! Naudos iš jų mažai
apturėjome. Priešingai –
jiems čia besikrepuojant,
dūdeles pučiant ir armoni-
kas tampant, buvo į šalį nu-
stumti savieji menininkai,
bei kiti mūsų metiniai vie-
netai.

Todėl, manyčiau, kad
nereikėtų skubėti kviečiant
"Ainius" ar, kad ir kitas pa-
našias grupes. Reikia tik
pagalvoti, kiek pinigų reikė-
tų išmesti vien tik, kad už
kelionę užmokant! Vietoje
to, mums vėl reikia pradėti
rūpintis savaisiais meninin-
kais, chorais, tautinių šokių
ansambliais. Štai kaip Jur-
gis Janušaitis savo straipsnį
pavadinęs ("Drauge" Nr.
171, rugsėjo 4 d.) "Laikas at-
sigręžti veidu į išeiviją" rašo:
"Jau girdime balsų, kad išei-
vijų gyvenimas ir visa veikla
akivaidžiai menkėja". Pa-

stebėjęs, kad LB buvusi
įkurta tikslu rūpintis lietu-
vybės išlaikymu, dabar dau-
giausiai ji rūpinasi politika.
Toliau meta šešėlį ir LB
Kultūros tarybai. Jos veikla
irgi nebesiklijuojanti akty-
vesnei veiklai, kurios parei-
ga esanti rūpintis mūsų kul-
tūriniu gyvenimu, remiant
mūsų kultūrininkus, rašyto-
jus, radio valandėles, cho-
rus, tautinius šokius... Ir
klausia: – "Kiek paramos
susilaukia iš LB minėti vie-
netai?"

Kaip matome, yra kuo
susirūpinti. Todėl laikas
pagalvoti, susimąstyti ir
vietoje "kviestinių", atsi-
gręžti "Veidu į išeiviją!"

P. Palys,

Richmond Hill, NY.

LSS JUBILIEJINĖ STOVYKLA "LITUANICA '93"

Jau ketveri su puse metų
prabėgo nuo to laiko, kai
Vilniuje buvo atkurta Lietu-
vos Skautų Sąjunga. Prabė-
go daug puikių vasarų, pa-
buvota daugelyje stovyklų,
nuveikta nemažai gražių
darbų. Šiemet sukako 75-eri
metai, kai Lietuvoje dėka
Petro Jurgėlos buvo įkurta

PATAISOME

Dirvos Nr. 39 (spalio 14
d.) numeryje, straipsnyje "I
šokių ir dainų šventę skrisi-
me Lietuvos oro linija", iš-
krito viena eilutė ir sakiny-
s kiek susimaišė. Jis turi būti:
"S. Dalytkia atsakė: "Aš ga-
liu pasakyti užtikrintai, kad
tikrai taip. Mes turime vi-
sas realias galimybes ir tam
atvykome į JAV, kad tos
galimybės taptų realybe".

Skautas Vytis A. Dunduras Lietuvių Dienose parduoda audimo stakles skn. Onai Šilėnienai
VI. Bacevičiaus nuotr.

pirmoji skautų draugovė.

Skautai turi nuostabią
tradiciją – kas penkerius
metus rengti dideles stovyk-
las, į kurias pasikviečia iš
kitų šalių skautus. Šiemet
buvo pirmoji tokio masto
stovykla pokario Lietuvoje,
bet ir 60 metų jubiliejus,
kai buvo Palangoje apsilan-
kęs skaitybės įkūrėjas Lor-
das Baden-Powellis bei "Li-
tuanicos" skrydis per At-
lantą.

Stovykla vyko nuosta-
biausioje Lietuvos vietoje

–netoli Palangos, prie pat
Baltijos jūros kranto.

Buvo užregistruota virš
900 stovyklautojų.

Stovyklos programa gal
ir nebuvo apgalvota iki ga-
lo, bet manau jog tai atlei-
džiama, nes tai buvo pirmo-
ji tokio masto stovykla.
Buvo organizuojamos išvy-
kos, varžybos, žaidimai, pa-
skaitos. Viena diena buvo
pašvęsta istorijai, istoriniam
partizanų ir NKVD-istu ka-

ruui. Karas – tai tik imitaci-
ja, bet skautai galėjo pasi-
mokyti orientacijos, išval-
gumo, Lietuvos istorijos.

Stovykla prabėgo nepa-
stebimai greitai. Dabar jau
tik po 5-rių metų vėl kur bus
tokia stovykla, bet daug ge-
resnė ir su daugiau skautų.
Galbūt toje pačioje vietoje,
prie gintarinės Baltijos.

Kasparas Jonušauskas,
Kaunas.

Patarnavimas Jūsų elegantiškam stiliui...

Normandy Party Center

Leiskite mūsų kulinarijos specialistams sukurti puikų
vestuvinį balių ar kitokios paskirties vaišes

585-5850

Skambinkite nemokamai paragauti mūsų maistą!

30310 Palisades Pkwy.

Wickliffe, OH 44092

Pilnas patarnavimas mūsų salėje arba pristatoma į kitas vietas

KALĖDINIAI SIUNTINIAI, IR TRANSPAK

Talpintuvai į Lietuvą siunčiami kas savaitę

Skubiems siuntiniams – **AIR CARGO**

TRANSPAK gali pervesti dolerius per 48 valandas.

ŠVENTINIS ŽIEMOS SIUNTINYS:

\$39 – aspirino 250 tbl., multivitaminų 250 tbl., tirpi kava, malta kava, tirpi arbata su citrina, kakava,
apelsinų koncentratas, vafiliai, aliejus, mėsos konservai – **tik \$39.**

Viskas užsienietiška

55 svarai įvairių aukščiausios kokybės maisto produktų **\$ 98.**

45 svarai įvairaus maisto be mėsos **\$ 75.**

Prie visų maisto siuntinių galite užsakyti didelį kiekį aspirino ir vitaminų.

Rašydami būtina praneškite savo telefono numerį – atsakymą į savo klausimus gausite tuoj pat.

Siųskite per seniausią persiuntimo į Lietuvą įstaigą

TRANSPAK
ROTA DEGUTIENĖ

216 **943-4662**

28262 Chardon Rd. Willoughby Hills, OH 44092

TRANSPAK Chicago tel. 312 436-7772
2638 W. 69th Street CHICAGO, IL 60629

Dabartinė Chicagos "Vaidilutės" teatro režisierė Irena Leo-
navičiūtė, kurios režisuojamas P. Vaičiūno "Nuodėmingas
angelas" bus parodytas spalio 31 d. Jaunimo Centre Chicagoje.
Kairėje – teatro vicepirm. Ed. Šulaitis, o dešinėje – su "Armoni-
kos" ansambliu Amerikon atvykęs akt. Tomas Vaisieta.

Z. Degučio nuotr.

CLEVELANDE ir apylinkėse

LAIKO PAKETIMAS

Sekmadienį spalio 31 d., mes grįžtame į rytinio JAV pakraščio standartinį laiką. Nepamirškite šeštadienį vakare (spalio 30 d.) atsukti laikrodžius vieną valandą atgal.

ŠV. JURGIO PARAPIJOS TARYBA

Spalio 16-17 d. savaitgalį Clevelando Šv. Jurgio parapijoje buvo Parapijos Tarybos rinkimai. Balsų dauguma tapo išrinkti: Algirdas Matulionis, Julija Čepulienė, Antanas Bacevičius, Sr., Stepas Juodvalkis ir Marija Hudgins. Jie pradės eiti pareigas 1994 m. sausio 1 d.

Ger.J.

OUR LADY'S GUILD
rinkimų dieną, lapkričio 2,

rengia pyragų pardavimą. maloniai kviečia visus, kurie gali, prisidėti savo auka ar pyragu. Kas galite padėti, prašau skambinti Ella Skoda, 486-4489. Visas pelnas skiriamas parapijai.

CLEVELANDO BALFO SKYRIUS

spalio mėnesį vykdo metinį aukų vaju. Paremkite taip labai reikalingą jų šalpos darbą ir prisidėkite prie jo savo auka.

GRANDINĖLĖS

vaikų šokių grupės repeticijos vyksta sekmadieniais, 6:00 val. vakaro Dievo Motinos parapijos didžiojoje salėje. Kviečiami berniukai ir mergaitės, nuo 9 iki 12 metų amžiaus. Grupei va-

dovauja Aida Bublytė, muziką tvarko Rimas Biliūnas. Nauji nariai gali atvykti į repeticiją.

Travelworld, Inc.

One Commerce Park Square • Suite 101
23200 Chagrin Boulevard • Beachwood, OH 44122
Phone (216) 595-9999 Fax (216) 595-9005

KELIONĖMS Į LIETUVĄ IR
KITAS PASAULIO ŠALIS

SKAMBINKITE
RITAI STAŠKUTEI

595 - 9999

DĖMESIO!

Dar turime pilnus komplektus: Lietuvių Enciklopedijos - 37 t., Enciclopedia Lituanica - 6 t., Vinco Krėvės raštai - 6 t. Taip pat siunčiame į Lietuvą per agentūras, kaina 60-80 ct. už svarą. Teirautis: J. Kapočius, P.O. Box 752 Cotuit, MA 02635 tel. 1-508-428-6991.

Federal Savings Bank

PRAŠAU APLANKYTI MŪSŲ BANKĄ

HOME FEDERAL didžiuojasi būdama dalis jūsų apylinkės

Nuo 1911, HOME FEDERAL padėjo tokioms šeimoms kaip jūsų gauti geromis sąlygomis paskolas ir patarnavimus finansinėse operacijose.

HOME FEDERAL siūlo šiuos patarnavimus:

- Aukštas palūkanas už santaupas
- Čekių santaupas
- Namų paskolas
- Paskolos namų remontams
- ir kitas paskolas labai palankiomis sąlygomis.

HOME Federal Savings Bank

798 East 185th Street, Cleveland, Ohio

Darbo valandos:

Pirmadienio - ketvirtadienio	9:00 - 4:00
Penktadienį	9:00 - 6:00
Šeštadienį	9:00 - 2:00

Telefonas 529-3059

Rose Marie Balogh, Branch Manager

FDIC INSURED

EQUAL HOUSING LENDER

PARENGIMAI

1993 M.

- LAPKRIČIO 7 d. pianistų Sonatos ir Roko Zubovų koncertas. Rengia D.M. Parapija ir Tėvynės Garsai.
- LAPKRIČIO 14 d. Šv. Jurgio parapijos rudens Festivalis 11:30 - 3:30 v.v.

• LAPKRIČIO 20 d. LKVS-gos "RAMOVĖ" Clevelando skyrius rengia Lietuvos Kariuomenės Šventės minėjimą Lietuvių Namuose - Clevelande.

• GRUODŽIO 24 d. Bendros Kūčios. Šv. Jurgio parapijos salėje 9:30 v.v.

PIGIAUSIOS KAINOS KALĖDINIAMS SIUNTINIAMS

LITHUANICA COMMERCE & CARGO INC.

Siunčia siuntinius į Lietuvą be maito mokesčio adresatams į namus.

Siuntiniai bus priimami

Lietuvių Namuose - 877 E. 185 St.

Sekmadieniais spalio 24 d. nuo 2 v.p.p. iki 5 v.p.p.

Pirmadienį spalio 25 d. . nuo 9v. iki 1v.p.p.

kainos laivu - iki 100sv. - 67¢-1 sv. minimum \$20
virš 100 sv. - 57¢-1 sv.

Organizacijoms virš 1000 sv. - tik 47¢- sv.

Siuntinių kainos oro linija - iki 40 sv. - \$2.65 -1sv. min. \$30
virš 40 sv. - \$2.45 - 1sv.

Talpintuvus - konteineris išsiunčiamas spalio 26 d. Garantuojame dovanų pristatymą iki Kalėdų švenčių. Maisto siuntinys 42 sv. tik \$69. Pinigai persiunčiami doleriais.

LITHUANICA C & C INC. 6607 S. PULASKI RD. CHICAGO ILL 60629
Tel. 1-312-585-8700, Fax 1-312-585-8922
Prezidentas Gediminas Zaremba (10-14)

SUTEIKITE DŽIAUGSMO
GIMINĖMS LIETUVOJE

☑ AIR CARGO

☑ SIUNTINIAI LAIVU

☑ DOLERIŲ PERSIUNTIMAS

SIUNTINIAI PRISTATOMI BE MUITŲ

atlanta IE, Inc.

2719 West 71st Street, Chicago, IL, 60629
tel. (312) 434-2121 ; 1-800-775-SEND

MŪSŲ ATSTOVAS CLEVELANDE:

639 East 185th Str., Cleveland, OH, 44119

Telefonas: (216) 481-0011

DARBO LAIKAS:

Antr.- Penkt. 9-5 ; Šeštad. 9-2

JAKUBS AND SON Laidojimo Įstaiga

William J. Jakubs Sr.,
William J. Jakubs Jr.,
Keneth Schmidt ir
Barbara Jakubs Schmidt

Licenzijuoti direktoriai ir balzamuotojai
936 East 185th Street, Cleveland, Ohio 44119
Tel. (216) 531-7770

Laidotuvių koplyčia erdvi, vėsinama
teikianti jaukią atmosferą liūdesio valandoje.
Didelė aikštė automobiliams pastatyti.

TAUPA

Lithuanian Credit Union

Lietuvių Kredito Kooperatyvas

767 East 185th Street • Cleveland, OH 44119

481 - 6677

DARBO VALANDOS

antradienį, trečiadienį ir ketvirtadienį * 9:00 vr - 4:00 pp *
penktadienį * 9:00 vr - 6:00 pp * šeštadienį * 9:00 vr - 12:00 pp *
sekmadienį parapijoje * 11:00 vr - 12:00 pp *

* Kiekviena taupomoji sąskaita federalinės valdžios (NCUA) apdrausta iki \$100,000 *

MATAS REALTORS

Broker RITA MATAS - G.R.I. - state certified
real estate appraiser

2412 CEDARWOOD ROAD
PEPPER PIKE, OH 44124
(216) 473-2530

18021 MARCELLA ROAD
CLEVELAND, OH. 44119
(216) 486-2530

ADV. VYTAS MATAS - teisinis patarėjas

DIRVA

IVYKIŲ KRONIKA

PRIĖMIMAS STANLEY BALZEKĄ PAGERBTI

Š.m. spalio mėn. 29 d. Lietuvos ambasadorius Stasys Lozoraitis ir p. Daniela Lozoraitienė ambasadoje ruošia priėmimą Chicago lietuvų kultūros muziejaus direktoriaus Stanley Balzeko veiklai pagerbti.

Stanley Balzekas yra aktyvus Chicago apylinkės visuomenininkas, daugelio organizacijų direktorius, automobilių pardavėjas savininkas. Jis labiausiai pasižymėjęs lietuvių visuomenėje kaip lietuvių kultūros puoselėtojas amerikiečių

tarpe. 1966 m. Chicagoje jis įkūrė Balzeko lietuvių kultūros muziejų, kuris tapo visos lietuvių išeivijos paminklu.

Į priėmimą yra kviečiami kultūrinio bei politinio gyvenimo veikėjai, žurnalistai bei Washingtono apylinkės lietuvių visuomenės nariai.

RETAS LAIŠKAS SU DIDELE PARAMA

Tarp eilinių laiškų retkarčiais būna ir staigmenų. Štai ir praėjusią savaitę, atidarius eilinį laišką skaičiau: "Didžiai gerb. p. Redaktoriau, Linkėdamas sėkmės Jūsų

laikraščio tobulėjimo pastangose, siunčiu auką \$1000.

*Su pagarba
Algirdas Vokietaitis"*

Turbūt visi žinot, kad tokie laišškai reti. Ir dažnas norit žinoti, kas tas dosnus Algirdas Vokietaitis. Taigi ir keli žodžiai apie jį.

Tai plačiai Lietuvoje žinomas Vokietaičių šeimos tvirtoji atžala. Algirdas Lietuvoje buvo Sporto Rūmų direktorius, V.D. Universiteto Kūno Kultūros dalykų docentas, ir svarbiausia, vienas iš žinomiausių rezistentų prieš Lietuvą okupavusias svetas jėgas.

Palikęs visas oficialias tautybes, VLIKo ir Laisvės Kovotojų Sąjungos igaliotas, mažu laiveliu persikelia į Švediją, ten prižiūri nelegalią radijo stotį, palaiko ryšius su Lietuva ir laisvu pasauliu. O raudoniesiems vėl veržiantis į Lietuvą, laiveliu grįžta Lietuvon gelbėti tų, kuriems pagalbos reikia. Čia suimamas ir išvežamas į garsiąją Vokietijos Stutthof stovyklą.

Karui pasibaigus persikelia į JAV, įsikūria Californijoje ir dirba savo specialybėje kaip sporto treneris (plaukiojimo ir slidinėjimo šakose).

Dirvos vardu Dr. Algirdui Vokietaičiui, už didelę paramą tariau nuoširdų ačiū. O ypač už atsiminimą redaktoriaus, kuris okupacijos metais Lietuvoje dirbo panašų darbą, kaip ir šios paramos siuntėjas.

STASĖS ŠIMOLIŪNĖS (1900-1990) PAVEIKSLŲ PARODA BUS SU-RENGTA ŠIAULIUOSE SEKANČIAIS METAIS. Ji kūrė savo paveikslus iš šiaudinukų, pabrėždama piešinių vietoj ornamentikos. Jos paveikslai, kurių ji sukūrė arti 300, yra plačiai pasklidę Jungtinėse Amerikos Valstijose ir Kanadoje. Lietuvoje jos paroda rūpinasi advokatas Jonas Nekrošius.

DAUGELIO METŲ UOLIAM DIRVOS RĖMĖJUI, inž. Kazimierui Pociui mirus, vietoj gėlių ant jo kapo, siunčiu \$30 paramą Dirvai. *Bronė Miklienė.*

1993 09 15 Vilniaus m. specializuotuose kūdikių namuose lankėsi verslininkas Russel T. Bundy bei ponis ir ponas Staškus iš JAV, Ohio valstijos. Nuoširdžiai dėkojame svečiams už gerus žodžius ir pagalbą – p. Bundy paaukojo 1000 dol. čekį.

PADĖKA

Šių metų rugsėjo 28 d., po ilgos ir sunkios ligos, sulaukusi gilios senatvės, mirė mūsų brangi motina, uošvė, močiutė ir teta

A. † A.

JUSEFA

JAKUBAUSKIENĖ –
DILYTĖ

Velionė buvo A.† A. agronomo STASIO JAKUBAUSKO, Sibiro tremtinio našlė.

Nuoširdi padėka kan. Vac. Zakarauskui už maldas koplyčioje ir atnašautas gedulingas šv. Mišias.

Dėkojame vargonininkui muz. R. Sokui už jautrų giedojimą šv. Mišių metu.

Dėkojame grabnešiams, radijų programų vedėjams Petrui Petručiui ir Anatolijui Šlutui, paminėjusiems velionę šiltais žodžiais savo programose ir dalyvavusiems pamaldose bei laidotuvėse.

Dėkojame visiems, kurie aplankė velionę koplyčioje ir už paguodos žodžius.

Po gedulingų pamaldų, velionės palaikai buvo nulydėti į Lietuvių Tautinės kapines.

Dėkojame laidotuvių direktoriams Donald Petkui ir sūnums už nuoširdų ir rūpestingą patarnavimą.

Nuliūdę liko: duktė Eglė Vilutienė, vyras Jonas, anūkas Andrius ir seserėčia Juratė Pečiūrienė su dukromis Auste, Ginte ir šeimo-
mis. Lietuvoje liko sesers šeima.

PADĖKA

A. † A.

SAVANORIO KURĖJO PETRO STEIKŪNO NETEKUS

Mūsų mylimas dėdė ir svainis mirė 1993 m. rugsėjo 23 d. ir buvo palaidotas šv. Kazimiero lietuvių kapinėse, Chicagoje.

Nuoširdžiai dėkojame Kanauninkui Vaclovui Zakarauskui už maldas koplyčioje, atnašautas gedulingas šv. Mišias ir palydėjimą į kapines. Dėkojame muzikui Ričardui Sokui už palydėjimą vargonais ir giesmėmis šv. Mišių metu.

Dėkojame Neo-Lithuani korporacijai už garbės sargybą prie karsto ir karsto nešėjams. Taip pat dėkojame Vaclovui Mažeikai, Jonui Jurkūnui ir Antanui Juodvalkiui už jautrius atsisveikinimo žodžius koplyčioje. Labai dėkojame mūsų mylimam Kestučiui Pociui už parinktus gražius skaitymus koplyčioje ir už pagalbą ligos metu.

Nepaprasta padėka priklauso mūsų mieliems draugams Viktorijai ir Antanui Valavičiams ir kaimynams Janei ir Antanui Baronaičiams už pagalbą ligos metu.

Nuoširdus ačiū visiems giminėms, draugams bei pažįstamiems už pareikštas užuojautas mūsų skausmo valandoje, už gražias gėles ir užprašytas šv. Mišias.

Ačiū laidotuvių direktoriams Donald A. ir Donald M. Petkus už rūpestingą patarnavimą.

Nors mūsų dėdė Petras neturėjo šeimos, bet jis paliko daug giminių: mirusio brolio žmoną Sofiją; mirusių brolių ir sesers vaikus Amerikoje ir Lietuvoje: Ramutę Bergstrom, Aldoną Katilienę ir Joną Steikūną Amerikoje; Aldoną Dzenkauskienę, Algina Lengvinienę, Danutę Steikūnaite, Alfredą, Arnoldą ir Valdemarą Steikūnus bei Vytautą Zinkų Lietuvoje; taip pat ir tolimesnes gimines – Eleną Pocienę, Kęstutį Pocių, Danutę Klinę, Algį Steikūną, Moniką Steikūniene, Lilę Ramonienę ir Gražiną Raibienę Amerikoje.

Liūdėti liko

Steikūnų ir Pocių šeimos

A. A.

JUZEI JAKUBAUSKIENEI

amžinybėn iškeliavus, dukrai EGLEI ir žentui JONUI VILUČIAMS bei anūkui ANDRIUI, reiškiamo nuoširdžią užuojautą ir liūdime kartu

Leokadija ir Antanas Kašubai
Irena ir Eugenijus Slavinskai
Bronė ir Vytautas Mikliai

Florida

A. A.

INŽ. KAZIMIERUI POČIUI

mirus, žmonai ELENAI, sūnui KĖSTUČIUI su šeima ir visiems giminėms reiškiamo nuoširdžią užuojautą.

Bronė ir Vytas Mikliai

Florida

Amžiną Atilsį tauriam lietuviui

KAZIMIERUI POČIUI,

ilgamečiui Vilties Draugijos pirmininkui iškeliavus Amžinybėn, jo žmoną ELENĄ, sūnų KĖSTUTĮ su šeima ir kitus gimines bei draugus nuoširdžiai užjaučiame

*Dirvos Redakcija ir
Vilties Draugijos Valdyba*